

8 снежня ўсе, хто лічыць сябе мастаком, адзначылі сваё міжнароднае “прафесійнае” свята. А ўжо заўтра, 10 снежня, 60-гадовы юбілей святкуе вядомы жывапісец Валеры ШКАРУБА — тонкі майстар увасаблення ў фарбах беларускай прыроды. У гутарцы з ім мы паспрабавалі выкрышталізаваць адказ на вечныя, але заўсёды злабадзённыя пытанні: што ж такое быць мастаком? Што спрыяе творчасці, а што, наадварот, яе руйнуе? І ўрэшце — у чым яно, прывіднае мастакоўскае шчасце?

“Як рака цячэ, так і мастак...”

Заканчэнне — на ст. 6

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаванья сродкі масавай інфармацыі").

Соцыум

КУДЫ ВЯДЗЕ БРУКАВАНКА

Летась у спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў патрапіў даволі цікавы і ўнікальны для такіх “збораў” аб’ект — сапраўдная брукаванка. “К” праехалася па старой дарозе са Стоўбцаў у бок Новага Свержана.

ст. 4 — 5

Экспертыза “К”

ДЭКАРАЦЫІ? ЧАС ЗАБЫЦЦА НА ГЭТЫ ТЭРМІН!

Чаму, чытайце ў размове “К” з магістрам мастацтвазнаўства, старшым выкладчыкам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Ксеніяй ДУБОУСКАЙ.

ст. 7

118: ідэі, асобы, намеры

ПТУШКА НА КАВАНАЙ ЖЫРАНДОЛІ

“К” наведала Баранавіцкі раён і напісала пра значныя рэчы, што сталі там сімваламі паяднання традыцыі і сучаснасці ў народным мастацтве.

ст. 10 — 11

Сувязь не толькі гістарычная...

7 і 8 снежня ў Мінску і Брэсце прайшлі Дні культуры Інгушэціі — так рэспубліка адзначыла свой 25-гадовы юбілей.

Ганна ШАРКО /
Фота аўтара

Для святкавання наша краіна была абрана невыпадкова, паколькі Інгушэцію і Беларусь звязваюць вельмі трагічныя падзеі, якія адбыліся падчас Вялікай Айчыннай вайны. У 1941 годзе інгушскія салдаты аднымі з першых пачалі абараняць Брэсцкую крэпасць, ваявалі ў складзе воінскіх частак. Іх подзвіг шануюць у нашай краіне і дасюль — памяць аб героях увекавечана ў музеі Брэсцкай крэпасці і таксама ў Дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску.

Вялікі ўклад Інгушэціі ў гісторыю Беларусі адзначыла першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга: “Я спадзяюся, што нашчадкі гэтых герояў, нашы сучаснікі, павінны працягваць традыцыі сяброўства і развіваць сувязі ва ўсіх сферах, у тым ліку духоўнай і культурнай. Лічу, што Дні культуры раскрываюць перад беларусамі ўсе скарбы і багацце інгушкага народа і стануць добрым камянем у фундаменце сяброўства і ў культурнага супрацоўніцтва.”

Урачыстае адкрыццё Дзён культуры адбылося 7 снежня ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, а на наступны дзень інгушскія артысты з творчай праграмай наведальі Брэст, дзе ў Палацы культуры працягнулі святкаванне.

У культурнай праграме ўдзельнічалі інгушскія творчыя калектывы, салісты Дзяржаўнага ансамбля народнага танца “Інгушэція”, спевакі Алаудзін Эсмурзіеў і Рахман Бекаў, артысткі Лема Нальгіева, Рагда Ханіева, таксама акцёры рэспубліканскіх тэатраў. У фае філармоніі разгарнулася вялікая выстава жывапісу мастакоў з Інгушэціі, былі прадстаўлены нацыянальныя касцюмы і лялькі, госці маглі азнаёміцца з інгушскімі кнігамі, фотадакументальнымі матэрыяламі на тэму “Інгушы — абаронцы Брэсцкай крэпасці”. Акрамя гэтага ў рамках Дзён культуры былі праведзены майстар-класы па жывапісе і розныя мерапрыемствы, дзякуючы якім беларусы змаглі яшчэ больш дазнацца пра культуру самабытнага каўказскага края.

Міністр культуры і архіўнай справы Рэспублікі Інгушэція Марэт Газдзіева і першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга.

Калектыву Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім з прычыны смерці Івана Паўлавіча ЗАГРЫШАВА, былога дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Калектыву Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы выказвае шчырыя спачуванні вядучаму навуковаму супрацоўніку Ціханавецкай Валянціне Анатолеўне з прычыны смерці мужа ЗАГРЫШАВА Івана Паўлавіча, былога дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Газета **КУЛЬТУРА**

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка МОЛАКАВА; адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар’я АМЯЛ’КОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Генадзь СІВОХІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ; карэспандэнт — Ганна ШАРКО; фотакарэспандэнт — Сяргей ЖДАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© “Культура”, 2017. Наклад 4 001. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друк 08.12.2017 у 17.30. Замова 4460. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Афіцыйна

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь агучыла склад адборачнай камісіі конкурсу сцэнарыяў фільмаў у ігравой форме “Мая Беларусь”.

Яе ўзначальвае мастацкі кіраўнік Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Вячаслаў Нікіфараў. У камісію таксама ўвайшлі: начальнік аддзела па кінематаграфіі Міністэрства культуры Аляксандр Рыдван, галоўны спецыяліст аддзела па кінематаграфіі Міністэрства культуры Ала Куркуль, старшы навуковы супрацоўнік аддзела экранных

Фотафакт

Вітанні Пане Каханку

На Усходніх могілках у Мінску ўсталявалі надмагільны помнік народнаму артысту СССР Расціславу Янкоўскаму, які пайшоў з жыцця ў леташнім чэрвені ва ўзросце 86 гадоў. Аўтар помніка — Мікалай Байрачны. Скульптар прадставіў артыста ў адным з найбольш запамінальных вобразаў, у якіх ён выходзіў на сцэну Нацыянальнага драматычнага акадэмічнага тэатра імя Горкага за апошнія дзесяцігоддзе — Пане Каханку.

На здымку: ва ўрачыстай цырымоніі прынялі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар (у цэнтры), дырэктар Тэатра імя Максіма Горкага Эдуард Герасімовіч (злева), жонка артыста Ніна Чэішвілі (справа), а таксама калегі, родныя і блізкія Расціслава Янкоўскага. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Новы рэктар універсітэта культуры

7 снежня Аляксандр Лукашэнка разгледзеў кадравыя пытанні. Як паведамілі ў прэс-службе Кіраўніка краіны, рэктарам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў прызначана Аліна Корбут.

У 1993 годзе яна сама скончыла Інстытут культуры (у будучым універсітэт), затым яго аспірантуру. У 1997 годзе абараніла там дысертацыю на атрыманне вучонай ступені кандыдата педагогічных навук. У 2000 годзе скончыла Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы пры Белдзяржуніверсітэце па спецыяльнасці “Псіхолаг.

Выкладчык псіхалогіі”. З 1998 года працавала ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў на кафедры педагогікі сацыяльнай культуры.

якультурнай дзейнасці як выкладчык, затым старшы выкладчык і дацэнт. З 2011 года выконвала абавязкі намесніка дэкана, а з 2013 года — дэкана факультэта завочнай адукацыі. У 2015 годзе стала першым прарэктарам універсітэта і займала гэтую пасаду да цяперашняга моманту.

мастацтваў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы НАН Беларусі, выканаўчы прадзюсар ААТ “Медыяпроф прадакшн” Яўген Арэндэрэвіч, кандыдат гістарычных навук, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Наталля Голубева, прафесар кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Рэната Грыцкова, літаратурны рэдактар часопіса “На экраны” Юлія Ляшко, начальнік аддзела маркетынгу, рэалізацыі і рэкламы Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Юрый Ігруша, загадчык кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналіс-

тыкі Белдзяржуніверсітэта Людміла Саянкова, рэдактар аддзела кіно часопіса “Мастацтва” Антон Сідарэнка, загадчык аддзела навейшай гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Сяргей Трэцьцяк, прадзюсар ААТ “Белпатрыёт” Аляксандр Франкевіч, дацэнт кафедры педагогічнага майстэрства Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы Валерыя Хрыптовіч.

Сцэнарыі прымаюцца да 15 снежня. Пераможцаў вызначаць у некалькіх намінацыях: “Гісторыя Беларусі”, “Нацыянальныя героі”, “Жыццё сучаснай Беларусі”, “Молдзё Беларусі”.

Беларускаму Дому друку 19 снежня споўніцца 100 гадоў! Сапраўды сімвалічна, што падчас 500-годдзя нацыянальнага кнігадрукавання прадпрыемства адсвяткуе і ўласны юбілей. А прадвеснікамі ўстановы з'яўляюцца і друкарня аднаго з манаскіх ордэнаў, і Мінская губернская друкарня, якая распачала сваю працу ў 1797 годзе, але нараджэннем цяперашняга паліграфічнага гіганта лічыцца менавіта апошні месяц рэвалюцыйнага 1917-га, калі “губернка” была перайменаваная ў друкарню Савета Народных Камісараў Заходняй вобласці і фронту.

Дом, які пабудоваў час

Алег КЛІМАЎ

З тых часоў назва ўстановы неаднаразова змянялася, пакуль яна не атрымала цяперашнюю — Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. Шмат знакавых і слаўных старонак ёсць ў яго гісторыі. (І перадгісторыі: тая самая Мінская губернская друкарня ў 1916 годзе ўваходзіла ў першую тройку самых буйных у фінансавым плане губернскіх друкарняў Расійскай імперыі.) Так, у акупаваным у гады Вялікай Айчыннай вайны Мінску падпольшчыкі выносілі з Дома друку шрыфты, з дапамогай якіх набірала клятва партызана. У наш час тут падпісаныя ў свет Асноўны закон Рэспублікі Беларусь — Канстытуцыя краіны, пашпарт яе грамадзяніна, выраблены Дзяржаўны сцяг, які лунае ў сталіцы над плошчай свайго імя. А ў чацвёртым квартале 2018 года на прадпрыемстве павінны пачаць друкаваць біяметрычныя пашпарты грамадзян Беларусі.

Сёння восемдзесят тры рэдакцыі давяраюць друкаванне сваіх выданняў БДД, штомесяц з яго цэхаў выходзіць больш за 30 мільёнаў асобнікаў газет пяцідзясці з лішнім найменняў. Амаль 80 працэнтаў ад агульнага аб'ёму выпуску газет у краіне належыць Дому, доля поўнакаляровага друку пры гэтым перавышае 95 працэнтаў. На прадпрыемстве друкуецца 4 мільёны рэкламных выданняў у месяц.

Юбілею ўстановы, комплекс вытворчых пабудоў якой уключаны ў Дзяржаўны спіс гісто-

рыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь, была прысвечана прэс-канферэнцыя, якая прайшла ў яе зале пасяджэнняў у сераду. У ёй прынялі ўдзел генеральны дырэктар РУП “Выдавецтва “Беларускі Дом друку” Раман Алейнік, намеснік кіраўніка справам і Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Валерый Ярмошка, міністр інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч і першы намеснік генеральнага дырэктара РУП “Белпошта” Алена Скрыпчык.

Першым слова ўзяў спадар Карлюкевіч, адзначыўшы ў тым ліку, што стогадовы юбілей флагамана айчыннай паліграфіі — гэта ўражвальная падзея для нашай краіны, што на працягу многіх гадоў прадпрыемства адказвае за медыйнае суправаджэнне ўсяго, што адбываецца ў дзяржаве, за сувязь з чытачом, і такі манапалізм — правільны. Потым выступіў Раман Алейнік, сказаўшы, што, падвядзячы вынікі векавой дзейнасці, установа, нягледзячы на нялёгкае становішча ў гэтай галіне, уступае ў сваё другое стагоддзе з новымі планами. І адзін з такіх перспектывных напрамкаў — упакавачная прадукцыя, якая

ўжо сёння ў агульным аб'ёме вытворчасці БДД займае 25 працэнтаў. Спадар Ярмошка ў сваёй прамове акцэнтаваў увагу на тым, што “Выдавецтва “Беларускі Дом друку” з улікам векавой традыцыі, а таксама на аснове новых тэхналогій, развіваючыся, упэўнена рухаецца наперад. І прывёў такі прыклад: за 9 месяцаў гэтага года рэнтабельнасць продажаў на прадпры-

емстве склала больш за 8 працэнтаў — гэта добры паказчык. А Алена Скрыпчык распавяла, якія цесныя кантакты звязваюць “Белпошту” і БДД. Затым галоўным асобам прэс-канферэнцыі было прапанавана памятным спецштэмпелем пагасіць дзяржаўны знак паштовай аплаты Рэспублікі Беларусь, выпушчаны ў гонар юбілею Дома друку, што тыя і зрабілі.

Перад тым, як у фінале прэс-канферэнцыі прысутным паказалі прэзентацыйны фільм “Прадаўжальнікі справы Скарыны, або Гісторыю друкуем самі”, што апавядае аб сучаснасці і будучыні Дома друку, яго генеральны дырэктар падзякаваў служачых БДД. “Дысцыпліна, самааддача, самаадданасць — вось што характарызуе іх працу, — сказаў ён. — Мне дастаўляе задавальненне працаваць з гэтым калектывам”.

А калектыву рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” далучаецца да віншаванняў у адрас юбіляра, зычыць яму працоўных поспехаў і, вядома, моцнага здароўя ўсім работнікам “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”!

К

Старт у Лісабон

Белтэлерадыёкампанія аб'явіла аб пачатку прыёму заявак на ўдзел у Нацыянальным адборачным туры конкурсу песні “Еўрабачанне-2018”.

Алег КЛІМАЎ

Да адбору дапускаюцца як сольныя выканаўцы, так і калектывы ў складзе не больш за шэсць чалавек; як грамадзяне Рэспублікі Беларусь, гэтак і замежныя падданыя і асобы без грамадзянства, якія дасягнулі на дату падачы заяўкі 16 гадоў. Адзін прэтэндэнт мае права падаць адну заяўку і толькі на адну песню. Яна не павінна быць камерцыйна рэалізавана, спета публічна да 1 верасня 2017 года, распаўсюджаная

праз інтэрнэт і на якіх-небудзь носьбітах, перададзена ў радыё- або тэлеэфір. Максімальная працягласць кампазіцыі — 3 хвіліны. Яе аўтарамі могуць быць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, а таксама замежнікі і асобы без грамадзянства, якім на момант падачы заяўкі споўнілася не менш за 16 гадоў. Выкананне песні павінна ажыццяўляцца “ўжывую” на сцэне ў суправаджэнні “жывой” жа музыкі і (або) фанаграмы, запісанай без вакалаў любога выгляду. Удзельнік адборачнага тура абавязаны валодаць маёмаснымі правамі на гэты твор і яго аранжыроўку, альбо заручыцца дакументальна пацверджанай згодай праваўладальнікаў на іх выкарыстанне.

Заяўку трэба высласць каштоўнай бандэраллю на адрас:

220807, г. Мінск, вул. Макаёнка, 9, з пазнакай “Нацыянальны адборачны тур конкурсу песні “Еўрабачанне-2018”. Апошні дзень яе адпраўкі — 26 снежня 2017 года.

Праслухоўванне ўсіх прэтэндэнтаў пройдзе ў рэжыме “жывога” гуку. Вынікі падвядзе прафесійнае журы не пазней за 14 студзеня 2018 года. У фінальную частку адбору могуць выйсці да 15 выканаўцаў. Беларускі канкурсант “Еўрабачанне-2018” стане вядомы пасля заканчэння тэлевізійнага гала-канцэрта, які адбудзецца не пазней за 1 сакавіка 2018 года. Выберуць яго галасаваннем тэлеглядачоў і журы па класічнай формуле 50 на 50.

Сам жа чарговы конкурс песні “Еўрабачанне” пройдзе ў будучым годзе ў сталіцы Партугаліі Лісабоне. Паўфіналы яго намечаны на 8 і 10 мая, фінал — на 12 мая.

К

Каляды пачынаюцца з оперы

15 снежня адкрыецца VIII Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. На працягу васьмі дзён на сцэне Вялікага тэатра Беларусі будуць паказваць запамінальныя прэм'еры і адкрываць новыя імёны.

Настасся ПАНКТАРАВА

Прэс-канферэнцыю, прысвечаную чаканай многімі падзеі, генеральны дырэктар Вялікага Уладзімір Грыдзюшка распачаў са сцвярджэння: “На працягу васьмі гадоў мы не змяняем традыцыі: на Калядным форуме глядачы убачаць зорак сусветнай оперы ў прэм'ерных пастаноўках нашага тэатра”.

Свята музыкі пачнецца з “Чароўнай флейты” Моцарта ў рэжысуры Ханса-Яхіма Фрая. На партыю Царыцы ночы ў беларускі спектакль запрасілі пераможцу міжнароднага операга конкурсу ВВС у Кардыфе “Спявак свету”, уладальніцу дзвюх “Залатых масак” Надзею Кучар. Наша суайчынніца, прыма Пермскага тэатра оперы і балета распавяла журналістам, што роля важная для яе самой: яна шмат гадоў марыла выканаць гэтую партыю непасрэдна ў спектаклі (канцэртных выкананняў дадзеных арыў было ў яе кар'еры нямала), і вось дзякуючы мінскаму тэатру нарэшце з'явілася такая магчымасць.

Не абыдзецца і без знакамітай “Кармэн”. Як значыў спадар Грыдзюшка, арганізатары наўмысна падтрымліваюць штогадовае з'яўленне гэтай назвы ў афішы Форуму, бо менавіта з пастаноўкі оперы Жоржа Бізэ распачалася гісторыя нашага Вялікага тэатра. Новую трактоўку класікі ў рэжысуры польскага рэжысёра Беаты Рэда-Дабера прадставяць артысты Падляскай оперы і філармоніі — Еўрапейскага цэнтра мастацтваў у Беластоку. Дырыжор — Гжэгаж Берняк. У галоўнай партыі — непаўторная Аксана Волкава. Па прызнанні заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь, лаўрэата Дзяржпрэміі, гэтая Кармэн стане шаснацатай інтэрпрэтацыяй дадзенага вобразу ў кар'еры спявачкі.

Таксама глядачоў запрашаюць на прэм'еру мінулага тэатральнага сезона —

“Сельскі гонар” П'этра Масканы. У партыі Турыды можна будзе пачуць заслужанага артыста Расійскай Федэрацыі, саліста Марыінскага тэатра Ахмеда Агадзі. Прыхільнікаў класічнай музыкі чакае Надзея Паўлава: салістка Пермскай оперы, якая атрымала на Калядным форуме-2015 Гран-Пры і Прыз глядацкіх сімпатый, выканае партыю Вяліцэты Валеры ў “Травіце” Джузэпе Вердзі. Фінальнай кропкай стане Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы з 11 краін.

У апошнім сярэд славуцых выканаўцаў засталіся вакантныя месцы: для пераможцаў Мінскага міжнароднага Каляднага конкурсу вакалістаў, што ладзіцца ў чацвёрты раз. На маштабны агляд талентаў запісаўся 231 малады артыст. У пераліку краін — Беларусь, Армения, Азербайджан, Германія, Грузія, ЗША, Ізраіль, Італія, Казахстан, Кітай, Латвія, Малдова, Манголія, Расія, Узбекістан, Украіна, Францыя, Эстонія, ЮАР. Аксана Волкава, якая ўвайшла ў сёлетні склад міжнароднага журы, прыгадала, як, калі яна яшчэ сама вучылася, студэнты праглі такога конкурсу, але на той час не дачакаліся. Яна падзякавала партнёрам тэатра за падтрымку, якая падарыла магчымасць арганізаваць у Мінску конкурс найвышэйшага ўзроўня.

Першыя два туры пройдуць у суправаджэнні канцэртмайстра, трэці — у суправаджэнні аркестра на вялікай сцэне. Паслухаць, як фіналісты пры падтрымцы зорак айчыннай опернай сцэны выконваюць галоўныя партыі з опер класічнага ці сучаснага рэпертуару, можна 20 снежня. У канкурсантаў ёсць добры стымул: за Гран-Пры абяцаюць 10 тысяч долараў ЗША. Але самае каштоўнае, што моладзь пачуе журы, у склад якога ўвайшлі дырэктары тэатраў, імпрэсарыя і вядомыя музычныя дзеячы — тыя, хто можа запрасіць пачаткоўца ў прафесію выступіць у вядучых оперных тэатрах свету.

— Нашы лаўрэаты займаюць лідзіруючае палажэнне ў Covent Garden, Бостанскай оперы ды іншых славуцых еўрапейскіх і амерыканскіх тэатрах. Мы з гонарам можам сказаць, што старт сваёй кар'еры, зарад поспеху яны атрымалі ў Мінску, — з веданнем справы падкрэсліла спадарыня Волкава.

К

Усе мы прызвычаліся, што калі гаворка ідзе пра помнікі матэрыяльнай спадчыны, на ўвазе маюцца велічныя гмахі храмаў, старыя замкі, палацы... Аднак гэты пералік далёка не вычарпальны. Летась у спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў патрапіў даволі цікавы і ўнікальны для такіх “збораў” аб’ект — сапраўдная старая брукаванка.

Генадзь ВОХІН / Фота аўтара

КАЛЕННА-РУЧНАЯ ПРАЦА

Збочыўшы з асфальтавай шашы на выездзе са Стоўбцаў у бок Новага Свержня, трапляеш на старую разбітую гравійку, на якой паступова пачынае “праяўляцца” брук — спачатку толькі месцамі. Але ўжо хутка адкрываецца сапраўдная і даволі якасная брукаваная кладка, а далей — і традыцыйная для такіх дарог абсада з ліпаў, якія сваім галлём спляліся шатамі.

Пасля роўні асфальту па такім гасцінцы не тое што ехаць — нават і ісці цяжка. Але ж хочацца, бо чароўныя краявіды, якія ты бачыш наўзбоч, папраўдзе вабяць.

Статус помніка нададзены не ўсяму старадаўняму тракту, які лучыць Новы Свержань з Мірам, а толькі невялічкі каму яго фрагменту. Як адзначаў у сваім заключэнні член Навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны доктар архітэктуры Армэн Сардараў, толькі гэты кавалак трасы працягласцю трошкі больш за кіламетр знаходзіцца ў даволі добрым стане і цалкам захаваў такі гістарычны элемент, як абсадка дрэвамі. Астатнія часткі гасцінца ў лепшым разе часткова іх страцілі.

Стаўбцоўшчына — край выключна знакавы для беларускай гісторыі і культуры. Таму і не дзіўна, што там актыўна развіваецца краязнаўчы рух. Варта толькі залезці ў інтэрнэт — не заязджаючы нават у самі Стоўбцы — каб зразумець, як віруе тут культурнае жыццё. Калі ж завітаць сюды, стане відавочным, што віруе яно не віртуальна. Як адзначыла намесніца начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Стаўбцоўскага райвыканкама Святлана Жыбуль, менавіта мясцовыя краязнаўцы паднялі калісьці пытанне пра “старую дарогу” і дамагаліся ўключэння яе ў спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў:

— Шмат якія брукаванкі ў Беларусі ўжо знішчаныя, а былі ж яны паўсюдна. У лепшым разе іх “закаталі” ў асфальт... І вось такая ідэя мемарыялізацыі гасцінца даўно ў нас гучала сярод неабы-

якавых людзей. Улады яе падтрымалі, была праведзена пэўная работа, і мы дамагліся, каб нашаму брукаванаму гасцінцу надалі статус каштоўнасці.

Метадыст па краязнаўстве раённага цэнтры культуры Наталія Радомская, якая займалася афармленнем усіх дакументаў, таксама адзначае моцную дапамогу ў справе аховы спадчыны ад мясцовай грамады, без якой нічога, магчыма, і не атрымалася б:

— Увесну мы ладзілі першы суботнік. Разам з намі, з усёй “культурай” раёна, працавалі і “ўласнікі” гасцінца з мясцовага дарожна-рамонтнага ўпраўлення, і ўсе мясцовыя краязнаўцы, багата сабралася і валанцёраў з тутэйшых грамадскіх аб’яднанняў.

Увосень мы працягнулі гэтую традыцыю і правялі чарговы суботнік на брукаванцы. На жаль, гэтым разам ужо толькі сіламі “культуры”...

І калі сама дарога рабілася, як любіць адзначаць краязнаўца, публіцыст і актывіст экалагічнага руху Валерый Дранчук, “каленна-ручным спосабам”, дык і цяперашні яе дагляд і чыстка адбываецца ўсё так жа — уручную.

— Пакуль не распрацаваны і не зацверджаны праект зон аховы дадзенай гістарычна-культурнай каштоўнасці, — тлумачыць Наталія Радомская, — нават да канца і не зразумела, якім чынам трэба праводзіць рамонтныя работы і што наогул можна рабіць, а чаго — нельга.

Аднак у аддзеле ІРКСМ спадзяюцца, што хутка праект будзе распрацаваны і зацверджаны, пасля чаго можна весці гаворку і пра канкрэтныя работы, і пра шмат якія нюансы ў яго развіцці як культурнага і турыстычнага аб’екта.

З АБСАДАМІ, АЛЕ БЕЗ “ГАЛАВЫ”

Адзін з галоўных змагаючых за стаўбцоўскую брукаванку Валерый Дранчук дагэтуль рэгулярна ўздзі-

Куды вядзе брукаванка

Стары брук каля Стоўбцаў — помнік гісторыі беларускіх дарог.

гэтага фрагмента помніка беларускай гісторыі дарог. Паводле яго слоў, калі ён застанецца без абароны, у далейшым гэта можа прывесці да поўнага заняпаду і усёй астатняй дарогі. На сёння, як перакананы краязнаўца, варта паставіць хаця б знак — ахоўную дошку — на пачатку ўсяго тракту і спыніць распрацоўкі пабудовы аб’яздной дарогі па гэтай яго “галаве”.

Святлана Жыбуль з гэтым не згодная: ахоўную дошку не толькі па логіцы, але і па законе неабходна ставіць там, дзе яна і была пастаўленая — на пачатку менавіта таго фрагмента дарогі, які мае адмысловы статус. Іншая справа, што прапанаваная Валерыем Дранчуком ідэя пра пастаноўку шыльды на павароце з асноўнай шашы сапраўды падаецца слушнай. З той папраўкай, што ставіць варта не

мае пытанне гасцінца — хаця, здавалася б, пасля таго, як той ужо трапіў у Дзяржспіс, можна трошкі супакоіцца. Аднак мясцовы актывіст упэўнены, што гэта толькі пачатак работы. Бо ўнесці ў спіс мала, трэба яшчэ і захаваць.

“Галава” гасцінца — тая самая першыя амаль два кіламетры дарогі, якія месцамі захаваліся не вельмі добра, але шмат дзе — у даволі прымальным стане, — на сёння з’яўляюцца, бадай, найбольш праблемнымі момантамі ў далейшым развіцці аб’екта і інтэграцыі яго ў культурнае жыццё, турыстычныя праграмы ды і самі практыкі захавання гістарычнай спадчыны.

Валерый Дранчук актыўна змагаецца за ўключэнне ў Дзяржспіс і

Зварот наконт варот

Пільная ўвага грамадства да ўсяго, што адбываецца ў сферы гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі, робіцца натуральнай і паўсядзённай. І гэта цалкам зразумела. Бо страты ў гэтай сферы часцяком бываюць незваротныя, а “новабуды” і будоўлі “а-ля старасветчына” выклікаюць у некаторых людзей не толькі непаразуменне, але часам і катэгарычнае непрыманне.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Вось яшчэ адзін актуальны прыклад, калі будаўнікі паставіліся досыць вольна і без “піетэту” да гісторыка-культурнай спадчыны цяпер ужо ў самым цэнтры Мінска. Адзін з жыхароў беларускай сталіцы Віктар Бакун даведаўся, што

падчас рэканструкцыі дамоў № 14 і № 16 на Камсамольскай вуліцы каваныя жалезныя вароты, якія знаходзяцца паміж гэтымі будынкамі, плануецца разцяраць і ўсталяваць на іх месцы новыя.

— Я ўбачыў праект рэканструкцыі, дзе пра ўсё

гэта было напісана, і ў мяне ўзнікла сумненне наконт планаў будаўнікоў, — адзначаў “К” Віктар Бакун. — Брану планавалася проста адправіць на металалом, і калі б не ўвага грамадскасці, так бы і было зроблена.

Між тым, гэтыя вароты, як і слупы, на якіх яны трымаюцца, з’яўляюцца неад’емнай часткай гістарычнай забудовы Мінска, бо адносяцца да дамоў, якія маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці 3-й катэгорыі.

— Мною была выклікана аператыўна-следчая група, якая зафіксавала і задокументавала факт зняцця старой агароджы, — распавядае Віктар

ахоўную дошку, а стэнд ці ўказальнік, які не толькі ўказваў бы кірунак да брукаванкі, але і нёс бы пэўныя інфармацыйныя функцыі.

— Аднак рабіць гэта можна будзе адно пасля зацверджання Міністэрствам культуры праекта зон аховы, — дадае ён. — Толькі тады будзе зразумелы статус прылеглых да брукаванкі тэрыторый і вызначаны рэжым іх выкарыстання і абслугоўвання.

Да пытанняў пра перспектывы развіцця парэштак брукаванага гасцінца “К” звярнулася да архітэктара Дзмітрыя Савельева, які будзе займацца распрацоўкай згаданага праекта. Паводле яго слоў, пакуль што вельмі рана казаць пра канкрэтныя меры па захаванні і самой гістарычна-культурнай каштоўнасці, і прылеглай да яе тэрыторыі, — у тым ліку таго ўчастку брукаванай дарогі, які звязвае тракт з шашой.

— Падобна на тое, што гэты гістарычны кавалак таксама з’яўляецца старажытным, але толькі дэталёва даследаванні могуць гэта выявіць. І іх вынікі, безумоўна, будуць уплываць на далейшы лёс помніка. На дадзены момант ёсць пэўная інфармацыя, што па “спрэчным” участку мусіць прайсці аб’яздная дарога. На мой погляд, стварэнне яе ў гэтым месцы — неадзначнае рашэнне. Вядома, яна можа вырашыць транспартнае пытанне, але ж толькі часткова. Папершае, далей дарога ўсё адно ідзе па Новым Свэржані, дзе забудова шчыльная, месцамі нават адсутнічаюць ходнікі. Па-другое, там таксама знаходзяцца помнікі архітэктуры, і павелічэнне трафіку можа не-

гатыўна адбіцца на іх. Таму нават калі і не разглядаць “галаву” брукаванага гасцінца як каштоўны помнік гісторыі, выкананне аб’яздной дарогі па такім маршруце немэтазгоднае.

ДАРОГА ЯК ЧАСТКА МУЗЕЯ

Бадай галоўнае ў далейшым лёсе помніка — стаўленне “гаспадара” каштоўнасці да праблемы яе захавання і выкарыстання, а таксама яго “ўключэнне” ў даследаванні і папулярныя рэалізацыі. Мясцовае дарожнае рамонтна-будавнічае ўпраўленне нельга пакідаць сам на сам з аб’ектам і яго праблемамі. З ім трэба весці сумоўе, і планы на будучыню вырацоўваць разам.

— А пакуль варта праводзіць далейшыя

даследаванні: гістарычныя, і тэхнічныя, інжынерныя і археалагічныя... Перадусім мусіць быць даследаванні! — кажа Дзмітрый Савельеў. — Бо распрацоўка праекта зон аховы — гэта толькі першасная, але далёка не апошняя задача.

Наперадзе іх багата. Трэба вызначыць фун-

кцыі дарогі, максімальныя нагрузкі на яе і транспарт, які зможа па ёй ездзіць:

— Наогул, калі мы вядзем гаворку пра помнікі гісторыі і культуры, варта памятаць, што гэта не толькі “фізічная абалонка”, але і немагчымае ўвасабленне — функцыі, успрымання, уяўленні людзей і іх стаўленне, — тлумачыць архітэктар. — Акрамя захавання самой структуры помніка, матэрыялу, з якога ён выкананы, важна па меры магчымасцяў захоўваць і першапачатковыя функцыі, бо гэта таксама каштоўнасць. Таму поўнае абмежаванне руху транспарту — не вельмі добрае рашэнне.

Напэўна, варта было б разглядаць будучыню брукаванага гасцінца праз гістарычную палітыку, скіраваную

на рэалізацыю мемуарных практык адносна спадчыны Стаўбцоўшчыны. І спадар Савельеў, і спадарыні Жыбуль і Радомская кажуць пра магчымае асацыяванне суседніх гістарычна-культурных каштоўнасцяў, размешчаных вакол горада, у адзіны культурна-турыстычны комплекс.

Валерый Дранчук, які часта выступае з крытыкай мясцовых уладаў, адным з выйсцяў са складанай сітуацыі таксама бачыць у стварэнні музея пад адкрытым небам.

— Гэта ж менавіта тут у нас размешчана наша “турыстычная зона”, куды ўваходзяць і іншыя помнікі спадчыны: Успенская царква, Петрапаўлаўскі касцёл і вадзяны млын у Новым Свэржані, — дадае Наталля Радомская. — А побач — музейныя комплексы, звязаныя з жыццём народнага паэта Якуба Коласа. Сапраўды запаведны край.

Без сумневу, стварэнне адзінага турыстычнага кластару магло б паспрыяць захаванню і, што яшчэ больш важна, далейшаму даследаванню і папулярнасці мясцовых каштоўнас-

цяў ды наогул гісторыі Стаўбцоўшчыны. Гэта была б моцная база не толькі для турыстычных забаў, але і для адукацыйнай работы па гісторыі роднага краю.

Ідэя, неаспрэчна, добрая — пры належнай яе прапрацоўцы. Цяпер справа за самым складаным — за рэалізацыяй. **К**

Бакун. — Я праходзіў па справе як сведка, а таксама ў гэты ж дзень на аб’екце прысутнічаў прадстаўнік Міністэрства культуры Беларусі. У выніку, міліцыя складала два пратаколы — ад мяне і ад прадстаўніка ведамства.

Са сваімі пытаннямі наконт правамернасці падобных дзеянняў будавнікоў Віктар Бакун звярнуўся ў Міністэрства культуры нашай краіны. Афіцыйную пазіцыю з гэтай нагоды карэспандэнт “К” агучыла начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аксана Сматрэнка:

— У сувязі з тым, што згаданыя элементы

агароджы з’яўляюцца неад’емнай часткай забудовы гістарычнага цэнтра беларускай сталіцы, вароты на вуліцы Камсамольскай у Мінску павінны быць адрамантаваны, адрэстаўраваны і ўсталяваны ў тым самым месцы, дзе яны і знаходзіліся.

Больш за тое: як адзначыла суразмоўца, унітарнаму прадпрыемству “Мінскпраект” і камунальнаму ўнітарнаму прадпрыемству “Мінская спадчына”, якія займаюцца рэканструкцыяй, даручылі ўнесці змены ў праектную дакументацыю. Іх кіраўніцтва паўнамоцна пагадзілася з рашэннем Міністэрства культуры краіны.

— Што да слупкоў, да якіх мацуецца агароджа,

дык гэтыя элементы таксама будуць адрэстаўраваны, а не заменены на новыя, як меркавалася раней, — паведаміла Аксана Сматрэнка. — Такім чынам, праблемае пытанне на сённяшні дзень можна лічыць цалкам вырашаным.

Будзем спадзявацца, што гэта і сапраўды так, і неўзабаве мы ўбачым на старым месцы адрэстаўраваную браму. Іншая справа, што калі б не ініцыятыва, так бы мовіць, “знізу”, магчыма, каваныя вароты проста пайшлі б на пераплаўку, а на новыя слупкі паміж дамамі былі б навешаны новыя, больш шыкоўныя і прыгожыя жалезныя “навадзелы”. Атрымліваецца, што каб не афіцыйны зварот,

дык не было б ужо варот? Пытанне, як па мне, досыць рытарычнае.

Паўтаруся, што гэтая праблемная сітуацыя ўзнікла ў самым цэнтры беларускай сталіцы, на вачах у многіх людзей. І калі падобнае робіцца ў Мінску, дык што тады казаць пра аддаленыя раёны Беларусі, дзе старавецкія мурны, падмуркі і агароджы без асаблівых клопатаў часам выкідаюць на сметнік — не толькі гісторыі, але і самы сапраўдны? Прычым не заўважна для грамадскай думкі... Вось таму і патрэбна пільная ўвага грамадства і СМІ, каб падобныя выпадкі не маглі здарыцца — ні ў цэнтры Мінска, ні на ўскрайку якога мястэчка. **К**

Дзяжурны па нумары

Дабрыні хачу! Кыс-кыс-кыс

Мяне выхоўвала, натуральна, мама, а расціла — котка. Звалі яе Моніка. Тады звышпапулярным быў тэлевізійны “Кабачок 13 крэслаў”, дзе абаяльная Волга Аросева выконвала ролю пані Монікі. Мая котка была гэткая — добрай, мудрай і прыгожай. Калі гулялася са мной, ніколі не выпускала кіпцюры, таму ніякіх драпін на руках я не меў. А вось кацянят сваіх яна не расціла, а выхоўвала. Іншаму, калі дазваляў сабе лішняга, давала такога грывка, што ляцеў той з паўметра. Кацянят з ахвотай разбіралі мае сябры і сяброўкі, таварышы маіх бацькоў. Моніку ведалі ўсе, і яна была — у аўтарытэце.

Яўген РАГІН

Так, я ведаў, што яна драпежнік. Некалькі разоў на тыдні яна на дыванку ў сенцах (мы жылі ў прыватным доме) выкладала ў акуратны радок некалькі мышак. Не ела іх. Гэта была традыцыйная каціная справаздача аб сумленна выкананай рабоце. І мы ніколі не пакутавалі ад мышынага гвалту. Калі Моніка загульвалася, вярталася позна, а дзверы былі зачыненыя, яна падскоквала, чаплялася адной лапай за аканіцу, другой стукалася ў шыбку. Маўляў, майце сумленне, гаспадары, я вярнулася. Моніка пражыла дваццаць гадоў. Столькі, колькі і котка, якая расціла маіх сыноў. У іх цяпер — самастойнае жыццё, яны самі сталі “кацінымі бацькамі”. Ды толькі вось Сцёпкава наравістая англічанка Долі, калі я прыходжу да яе ў госці, усё мерыцца мяне драпануць. І іншым разам у яе атрымліваецца.

Я да чаго гэта ўсё? Ды таму што сумна становіцца. Вы ж, напэўна, заўважылі, што ў сённяшніх сацыяльных сетках — каціны бум. Менавіта ў адносінах з хатнімі хвастатымі выхаванцамі людзі шукаюць адхлання і супакаення. Мы пакуль не верым у псіхалагаў. Мы — прафесійныя экзістэнцыялісты і змагаемся не толькі з усім светам, але і з сабой. І самае галоўнае — перамагаем. Паглядзіце, колькі адзінокіх і расчараваных людзей на ўкола. А якая статыстыка суіцыдаў, асабліва сярод моладзі?! Мы развучваемся суперажываць, любіць, кахаць, сябраваць, верыць... Мы жывём сёння ў алічываным свеце, дзе ўсе пачуцці пакрысе становяцца віртуальнымі. Хачу застацца рэальным!

На ўзроўні падсвядомасці пачынаем шукаць паразумення з сабачкамі, коцікамі, хамячкамі і марскімі свінкамі. Так, яны не ўмеюць здраджваць. Здраджваем ім мы. А каты ўвогуле жывуць у пра-

сторы, акрэсленай любоўю і каханнем. І калі гаспадары, нагуляўшыся, выкідаюць іх за ганак, яны пачынаюць размінацца ў геаметрычнай прагрэсіі. Паглядзіце, вунь яны грэюцца пад вачым легкавіком, рухавік якога не паспеў застыць. Усе прытулі для бадзяжнай жывёлы перапоўненыя.

Ідэальнае грамадства для мяне тое, дзе каты не жывуць у падвалах і не кормяцца з памыек. Агульную сітуацыю не ратуюць людзі, якія рэгулярна падкармливаюць бадзяжную папулярную, ці ўтрымліваюць на сваіх падворках па 20 катой (наш Юрый Антонаў у дадзеным плане — кароль). Прыемна бачыць, што ў шэрагу ўстаноў культуры каты — ці не ў штаце. Нядаўна на Слаўгарадчыне прылашчаны адной з бібліятэк кот, пабачыўшы мяне, лёг і паказаў сыценкае пуза. На ягонай мове (я ведаю!) гэта значыла: “У мяне ўсё добра, а ў цябе?” Я паказаў сваё.

Вам калі-небудзь было сорамна перад катані, сабакамі, марскімі свінкамі? Вось і я пра гэта ж! Аднойчы ў вельмі кепскім настроі я накрычаў на сваю Дуську (а яна і зрабіла ўсяго толькі, што перагрызла гірлянды з лямпачкамі на ёлцы), нават тапак у ход пайшоў. Дуська нічога не сказала, яна проста схавалася пад ложку. І толькі ўвечары ў маю руку нечакана тыцнуўся прыхільны халодны і мокры нос. Так сорамна мне даўно не было.

Дык што рабіць у эпоху бадзяжных галодных катой? Расійскі мастак, блогер ды музыкант Васа Ложкін ведае адказ на гэтае інтэлігентнае пытанне. Адказ абсалютна не інтэлігентны. Паглядзіце, як катэгарычна ён распрацоўвае каціную тэму.

Свет падзяліўся на два ваяўнічыя лагеры. На тых, хто любіць катой, і на тых, каго не любіць каты. Дабрыні хачу! А дзе ўзяць? Вось і чуецца паўсюль: “Кыс-кыс-кыс”.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

— Пачнём з апошняга пытання. Да яго сёння ставяцца з асцярогай: маўляў, няўцям, у якіх катэгорыях тое шчасце вымяраць, якімі словамі акрэсліваць. Але, як падаецца, вы гэта ведалі ледзь не ў дзяцінстве...

— У нечым вы маеце рацыю. Мне ў жыцці было лёгка з выбарам свайго шляху, таму што я маляваў заўсёды. І ніколі не сумняваўся. А яшчэ ў дзяцінстве я любіў пабыць адзін. Усе дзеці гулялі разам, а я мог на самоце пайсці ў лес, на рэчку, і мне там было добра. Гэтую якасць лічу для сябе самай важнай, яна мне ўсё жыццё дапамагае. Таму што мастак — заўсёды адзін. Ідэальная ўмова для яго работы — адасобленасць.

— Як вы ацэньваеце пражытыя гады? Добрымі карцінамі, этапнымі выставамі?

— Цяжка для мяне пытанне. Як я магу ацэньваць сваю работу? Ды ніяк, бо гэта не мая справа. Увогуле, на маю думку, мастак не павінен спрабаваць ацэньваць самога сябе, раскладаць уласныя творы па нейкіх паліцах. Яму проста трэба працаваць — сумленна і шчыра. І пры гэтым спакойна. Як рака цячэ, так і мастак павінен працаваць. Ёсць мастакі, якія не возьмуцца за пэндзаль, пакуль што-небудзь не выбухне. Але гэта не пра мяне.

Таму пражытыя гады я ацэньваю толькі па адным крытэрыі — што паспеў зрабіць. Часу, які патраціў на працу, зусім не шкада. Не шкада тых гадзін, дзён, месяцаў, гадоў. Калі не працаваў, то наадварот шкадуе. Значыць, час прайшоў марна, што б тады са мною ні адбывалася.

— А шчырасць і сумленнасць у дачыненні да мастацтва як разумець? Якое для вас мастацтва шчырае, а якое не?

— Шчыра — гэта калі мастак не залежыць ад моды. Таму што мода і мастацтва — паняцці несумяшчальныя, яны ідуць паралельна і нідзе не перакрываюцца. Я так мяркую. Модным можа быць адно, а табе самому ўласціва нешта зусім іншае. Дык што ў такім разе рабіць? Адказ адзіны: трэба рабіць сваё! Шчыра і сумленна. І гэта будзе добрае мастацтва.

— Ці можна падзяліць вашу творчасць на пэўныя этапы?

— Можна, думаю. Адразу пасля заканчэння тэатральна-мастацкага інстытута, у час станаўлення, я адначасова рушыў у розных напрамках, нават абстрактныя карціны маляваў. Мне гэта было вельмі цікава і важна. Аднак паціху-паціху я прыйшоў

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА.

“Як рака цячэ, так і мастак...”

да такога глыбокага рэалізму, што ніяк не магу з яго выкараскацца (*усміхаецца*).

— А трэба? Вы гэтага хочаце?

— Не ведаю. Мне здаецца, што я пакуль толькі ў самым пачатку гэтага шляху, мне карціць яшчэ шмат зрабіць у рэалістычным напрамку. Толькі падшоў да яго — і адразу сыходзіць? Не! Я інтуітыўна адчуваю, што для мяне ён пакуль не вычарпаны. Увогуле мастак павінен больш на інтуіцыю сваю спадзявацца. Гэта вельмі важна.

— Вас не бянтэжаць набыткі папярэдніх мастакоў-пейзажыстаў, якія шмат зрабілі для развіцця мастацтва і чые работы ўжо ўспрымаюцца як шэдэўры?

— Наадварот, мне гэта надае сілы! Пейзаж малююць амаль усе мастакі, як у нас, так і за мяжой. Гэта выдатны стымул, напружанне... І радасць, калі ты адчуваеш, што можаш сказаць сваё слова ў развіцці гэтага жанра. Мае пошукі ў гэтым напрамку, зноў жа, вельмі інтуітыўныя.

— Вашы пошукі ў колеры, руху, стане свядомасці?

— Я толькі адно ведаю: твор мастацтва павінен мець як мага больш розных складнікаў, іначай ён не будзе напоўненым. Гэта і малонак, і колер, і кампа-

зіцыя, і настрой, і філасофія, і стан прыроды, і стан мастака, а яшчэ і адлюстраванне нацыянальнага. Вельмі шмат пунктаў. І чым іх болей, тым глыбейшы твор.

— Успрыманне нацыянальнага ў карціне гледачамі таксама інтуітыўнае? Не пакладзеш жа на снег вышыванку. Тады праз што? Як вы для сябе гэта вырашаеце?

— Толькі на ўзроўні інтуіцыі. Ручнікоў я і сапраўды не малюю, ды мне яно і не трэба. Я вельмі люблю беларускі арнамент, але... галоўнае адбываецца на ўзроўні пачуццяў. Гэта нейка зрабіць штучна — узяць ды свядома адлюстраванне нешта нацыянальнае. Яно ўнутры павінна быць. А мастак проста мусіць умець тое данесці.

— Такая засяроджанасць на сваіх адчуваннях і пачуццях выпрацоўваецца з цягам жыцця або даецца мастаку ад нараджэння?

— Засяроджанасць? Я імкнуся паглыбіцца не ў сябе, а ў нашу беларускую прыроду. Вось што мяне больш за ўсё вабіць і з'яўляецца таямнічай неразгаданай. Наша прырода неверагодна адрозніваецца нават ад тых краявідаў, якія можна ўбачыць у бліжэйшых суседзях — Расіі, Украіны, Польшчы. Яна

такая глыбокая, складаная, такая цікавая...

— А ў чым выяўляецца тая глыбіня і складанасць? У колеры, частым тумане, суцэльным міжсезонні, калі мала сонечных дзён, а ў апошні час мала і па-сапраўднаму снежных?

— Гэта так. Наша прырода някідкая, таму яе складана адлюстроўваць. Я шмат разоў бываў за мяжой і маляваў там пейзажы — горы, моры... І мне падавалася, што маляваць іх зусім нескладана. Там і так усё прыгожа, нічога не дадаш і не аднімеш. Эфектныя заснежаныя вяршыні — бяры пэндзаль і малой. А наша прырода зусім іншая. Яна таямнічая, загадкавая і блізка да сябе абы-каго не падпускае. Да яе трэба ставіцца акуратна. На дыбачках падыходзіць трэба да прыроды. І ні ў якім разе не парушаць яе нідзе — ні ў рэальнасці, ні на палатне.

— Калі вы кажаце пра беларускую прыроду, то мяне на ўвазе пэўныя мясціны?

— Я вельмі люблю поўнач Беларусі — тую ж Браслаўшчыну. Гэтыя краі падаюцца халоднымі, пустымі. Аднак і прырода там больш загадкавая і таямнічая, як я адчуваю.

— Знаёмыя з дзяцінства мясціны таксама падаюцца вам вельмі прыгожымі? Які

там лес, рака, поле, зямля, што там цікавага?

— Я нарадзіўся непадалёк ад Бярэзіны. Там дубы ў нас растуць уздоўж ракі. Гэта казка! Я вельмі люблю, калі лес аднародны, а не змешаны. Адны сосны ці елкі, дубы ці бярозы. Гэта самае прыгожае, што я бачыў у жыцці. І пад Барысавам ёсць такія лясы. Прынамсі, былі, калі я быў дзіцём.

— Хто з мастакоў мінулага вам найбольш блізка па сваім адчуванні прыроды?

— Напэўна, Вітольд Бяльніцкі-Біруля. А таксама Станіслаў Жукоўскі. Яны як ніхто блізка падыходзілі да разумення душы прыроды. Менавіта душы. Калі адбываецца поўнае зліццё душы прыроды і душы мастака, тады і нараджаецца мастацтва.

— Вы ўдзельнічаеце ў пленэрах?

— Так, але я больш люблю адзін ездзіць. Калі нехта побач, гэта ўжо

— Як вы звычайна святкуеце свой дзень нараджэння?

— Гэта толькі сямейнае свята, для родных. Гэта сувязь з домам, з бацькамі. Таму бацькоў я і ўздгаваю ў гэты дзень. Маёй заслугі ў маім нараджэнні няма ніякай.

— Некалькі гадоў у Барысаве праце ваша мастацкая галерэя. Наколькі для вас важна мець магчымасць паказваць свае работы землякам?

— Мне падабаецца, што кожны дзень там новыя экскурсіі, што людзі пішуць водгукі. Дзе жывы працэс, гэта выдатна. Таму я вырашыў падарыць гораду свае работы. Кожны год 20-га лістапада, у дзень адкрыцця галерэі, па адной новай рабоце я дадаю. Назапасілася ўжо 32 творы.

— У вас нядаўна была персаналка ў Палацы Незалежнасці, і менавіта з яе там распачалася выставачная дзейнасць.

— Я меркаваў, што мае карціны не будуць адпавядаць інтэр'еру — яны ж даволі аскетичныя. Але, здаецца, усё атрымалася.

— Калі можна будзе ўбачыць вашу бліжэйшую выставу?

— У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі з 23-га снежня да 21-га студзеня наступнага года. Там пакажу ўсё, што зрабіў за апошнія некалькі гадоў. І наўмысна выстаўлю старыя, 20-цігадовыя даўніны, творы, каб было з чым параўноўваць. Можа быць, яны лепшыя за цяперашнія?

— Як вам сёння працуеце, які ўнутраны стан?

— Добры стан. Мне хочацца працаваць, гэта галоўнае. Калі працаваць не можаш па нейкіх прычынах — гэта дрэнна.

— Аднаводна, вы адчуваеце сябе цалкам шчаслівым? І што для гэтага самае важнае?

— Напэўна, адчуваць сябе шчаслівым немагчыма. Можа быць, так не бывае. Калі прырода надзяляе талентам, то яна адмае нешта іншае. А самае важнае для мастака — любіць зямлю, на якой нарадзіўся, і гэта павінна быць бачна ў творчасці. Калі ты любіш зямлю, тады і зямля любіць цябе. Вось і мастацтва цябе любіць, калі ты любіш мастацтва. Толькі ў гэтым спалучэнні можа нарадзіцца нешта добрае. Незалежна ад творчай манеры або ад краіны, дзе жывеш. Усё роўна павінна быць разуменне, дзе твая радзіма, дзе прайшло тваё дзяцінства, хто цябе выхаваў. Без гэтага няма паўнаватраснага мастацтва. Напэўна.

Вы пыталіся, як я сябе адчуваю? Добра. Я раблю тое, што лічу патрэбным. Гэта самае важнае.

Гутарыла Іна НАРКЕВІЧ

Чаму неабходна забыцца на дэфініцыю “дэкарацыі”, каму патрэбны новы сцэнаграфічны гласарый і ці сапраўды асабісты смартфон можа дапамагчы ў стварэнні арыгінальнага афармлення сцэны — гэтыя і іншыя тэмы аглядальнік “К” абмяркоўвае з кандыдатам мастацтвазнаўства, дацэнтам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Ксёніяй ДУБОУСКАЙ.

Гутарыла Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

— Неаднойчы я прысутнічала на абмеркаваннях па пытаннях новай драмы, нацыянальнай драматургіі, сучаснай рэжысуры, але не магу ўспомніць, калі апошні раз даводзілася чуць пра маштабную прафесійную сустрэчу тэатральных мастакоў. Няўжо няма падстаў для абмеркавання і аналізу сучаснай сцэнаграфіі?

— Сапраўды, тэатральныя мастакі існуюць сёння хутчэй паасобку, чым разам, хоць пытанні для цэхавага абмеркавання за апошнія дзесяцігоддзі з’явілася нямала. На паверхні ляжыць праблема класіфікацыі дэкарацыі. Само гэтае слова сёння павінна памерці, бо дэкарацыя ў класічным разуменні ў сучасных спектаклях можна і не ўбачыць. У Беларусь прыйшлі агульнаеўрапейскія тэндэнцыі: пазіцыя заваёўвае імерсіўны тэатр (у такіх спектаклях глядач становіцца паўнаўраўнаважана ўдзельнікам відовішча — Н.П.), мультымедыіны тэатр, тэатр мастака. Састарэлыя класіфікацыі неабходна мяняць, жыццё патрабуе распрацоўкі новага гласарыя. Гэта тэма — галіна маіх навуковых даследаванняў, аднак хацелася б пачуць і тых, хто непасрэдна стварае гісторыю айчынай сцэнаграфіі.

— Звычайна вы працуеце са сталічнымі студэнтамі, але не так даўно ездзілі з лекцыяй па сучаснай сцэнаграфіі ў Краснаполле. Чаму вамі была абрана менавіта гэтая графічная кропка?

— Мяне запрасіў галоўны рэжысёр Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы Павел Шаўлякоў. Ён які год запар ладзіць абласныя семінары-практыкум па рэжысуры тэатра і свят. У Краснаполле з’язджаюцца кіраўнікі аматарскіх тэатральных калектываў, гурткоў, студый, рэжысёры і метадысты цэнтралізаваных клубных сістэм, гарадскіх

цэнтраў, дамоў культуры. Энтузіяст Шаўлякоў запрашае на Магілёўшчыну лектараў, што ўздымаюць самыя актуальныя тэмы. Пасля тэарэтычна частка замацоўваецца паказам спектакляў ад прафесійных тэатраў. Летась кіраўнік Цэнтра беларускай драматургіі Аляксандр Марчанка распавядаў аўдыторыі пра новую драму, сёлета мы ездзілі з Аляксеям Стрэльнікавым, які разважаў пра сучасную драматургію.

напоўна падчас лекцыі адразу ж ўзнікла ідэя зрабіць праменад-пастаноўку, запісаўшы расповеды ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны пра значныя месцы на іх малой радзіме. Мне багачыцца, што для аматарскіх тэатраў, клубаў у рэчышчы імерсіўнага тэатра адкрываецца другое дыханне. Не так важныя фінансавы падмурак: галоўнае — арыгінальная задумка. А далей — пашукаць нестандартнае месца пад пастаноўку (тады можна абысціся мінімальным афармленнем

у даўнім спектаклі “Маркотны хакеіст” па Паўлу Пражко ў пастаноўцы Дзмітрыя Валкастрэлава анлайн-здымкі падчас сцэнічнага дзеяння надавалі асаблівую характарыстыку герою, а надзвычай цікавая форма прывяла гледачоў да паглыбленага асэнсавання пабачанага.

— У сувязі з шырокім выкарыстаннем мультымедыя, ці не наспеў час канстатаваць з’яўленне новай прафесіі ў тэатры?

— Падаецца, так. Нездарма ў афішах усё часцей

праваджэння спектакля — веданне пакетаў па 3D-мадэляванні, анімацыі і візуалізацыі. Ці ўлічваюцца гэтыя інфармацыйныя тэндэнцыі пры падрыхтоўцы адпаведных спецыялістаў у Акадэміі мастацтваў?

— У праграме пакуль гэта не прапісана (пакуль выкладаюцца толькі некаторыя элементы камп’ютарнай графікі), але ў сувязі з тым, што мы знаходзімся ў працэсе пераходу да Балонскай сістэмы і таму рыхтуем новыя праграмы, магчыма, з’явіцца і такія прадметы ў спісе абавязковых да вывучэння. Аднак і зараз неабходныя веды ў кантэксце даюцца. Народны мастак Беларусі, прафесар БДАМ Барыс Герлаван набірае людзей з вельмі шырокім поглядам на свет. Яго студэнты з вялікай хуткасцю і інтарэсам паглынаюць новую інфармацыю. Пры падрыхтоўцы сваіх курсаў і дыпломных яны ўсё часцей выкарыстоўваюць сучасныя тэхналогіі. На жаль, многія вельмі цікавыя выпускнікі выяжджаюць у рэгіянальныя тэатры і чамусьці губляюцца там...

— Акрамя камп’ютарных праграм, сучаснаму сцэнографу неабходна ведаць, як выкарыстоўваць на практыцы ўсе гэтыя праекцыйныя дысплэі, медыя-платформы і гэтак далей. Сёння і больш звычайна машынерныя сцэны ў многіх тэатрах не змаглі за сабой напоўніцу...

— Цікава, што ад мастака тэатра ў розныя эпохі патрабуюць быць то выключна жывапісцам, то валодаць яшчэ і тэхнічным

пасля заканчэння свайго спектакля “Макс Блэк” найперш пайшоў не куды-небудзь, а да чалавека за пультам кіравання механічнымі прыстасаваннямі. Падаецца, яны аналізуюць кожны паказ, хоць ніякіх нават мінімальных збояў не было.

— Калі раней мы ўспрымалі сцэнаграфію, як месца для разварочвання дзеяння, то зараз сцэнаграфія сама стала дзеяннем.

— Сапраўды, спрадвек імкнуліся да ўзнаўлення нейкага месца дзеяння — інтэр’ер, экстэр’ер, стылізацыя пад пэўную эпоху. Гледачы ўжо хочуць удзельнічаць у дзеянні, а не сядзець і назіраць. Менавіта на гэтым будзеца імерсіўны тэатр. Возьмем спектакль “Быў у пана верабейка гаварушычы”: і гледачы, і актёры на працягу ўсяго дзеяння сядзяць за адным святочным сталом. Літаральна на днях у Цэнтры беларускай драматургіі пры РТБД на прагоне дыпломнага спектакля Цімафея Ткачова па п’есе Пражко “Тры дні ў пекле”: актёры працавалі плячо да пляча з гледачамі, кіруючы месцазнаходжаннем апошніх, уцягваючы іх у працэс. Прыём завязаны на індустрыі забаўлення: у першую чаргу гледача неабходна прывабіць карцінкай, а потым занурыць у змест.

— На першы план усё ж выходзіць “карцінка”...

— Зараз пануе візуалацэнтрызм — у гэтым мы ідзём у нагу з Еўропай. Але і з “карцінкай” неабходна шукаць цікавую метафару, а не толькі ствараць раскошную ілюстрацыю. Прынамсі, калі спектакль пра падводнікаў, то што стопрацэнтна з’явіцца на сцэне? Падводная лодка ў рэальным памеры. Усё цудоўна, але на трэцяй хвіліне ўжо становіцца нудна. У супрацьпастаўленне ўспомню “Войцэка” рэжысёра Юрыя Дзівакова і мастачкі Таццяны Дзіваковай у Купалаўскім тэатры. Тэкст па сутнасці адыходзіць на другі план ад візуальнага складніку — з яго ты лічылаеш сэнс.

Шыкоўны ўзор візуалацэнтрысцкага тэатра — работы Таццяны Нерсісян. Чаго толькі варта яе мультымедыяшэраг пластычнага спектакля Яўгена Карняга “Бетон” у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі! Ці “Інтэрв’ю з вядзьмаркамі” таго ж пастаноўвачага тандэму ў сталічным тэатры лялек: калі возьмеш асобна п’есу, то бачыш настолькі камп’ютарны тэкст, што хутчэй за ўсё ідэяй не прасякнешся. Большасць сэнсаў вычытваецца ў тым спектаклі з візуальнага, а не са словаў. І гэта — цалкам еўрапейская гісторыя.

Дэкарацыі? Час забыцца на гэты тэрмін!

У мінчан апрыёры больш магчымасцяў бачыць, чуць, даведвацца, таму я была надзвычай рада выправіцца ў вобласць, каб распавесці пра сучасныя тэндэнцыі сцэнаграфіі. Людзі па-за межамі сталіцы не такія ўжо і простыя. Прынамсі, актуальны ў Еўропе праменад-тэатр у Беларусь прыйшоў менавіта праз рэгіён: брэсцкі тэатр “Крылы халопы” стварыў цыкл дакументальных аўдыяспектакляў Brest Stories Guide ў прасторы горада, а ў Бабруйску ўжо ў другі раз ладзіцца праменад-спектакль у рамках Рэспубліканскага фестывалю нацыянальнай драматургіі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча.

Мне падаецца ўдалай задумка крыху размяць успрыняцце тэатра ў тых, хто геаграфічна далёкі ад асноўных айчынных тэатральных магістраляў. Часам, звесці пра новыя кірункі ў нашай галіне дастаткова, каб у культработнікаў і творцаў з’явіўся імпульс паспрабаваць сябе ў гэтым рэчышчы. Напрыклад, у аднаго з крас-

плянцоўкі), ці выкарыстаць мультымедыіныя магчымасці асабістага смартфона. Усе тэлефоны сёння даюць магчымасць зняць відэасюжэт, і нават якасць карцінкі на сённяшні момант не такая важная, калі ёсць кантэнт.

— З распаўсюджваннем мультымедыіных тэхналогій з’явілася бязмежная пльня самавызначэння для сцэнографіі. Таму становіцца сумна, калі на чарговай прэм’еры найноўшых тэхналогій ўспываюць усё якое даніна модзе і не маюць сэнсавай нагрукі.

— У такім выпадку камп’ютарная графіка застаецца ўсяго толькі тэхналагічнай формай стандартнай жывапіснай дэкарацыі XVIII стагоддзя. Разумею прычыны: дастаткова лёгка яе зрабіць, на любую сцэну ўстане (што пры гастроях мае немалаважнае значэнне), абнаўляць штотым не трэба ў адрозненне ад рэальных прадметаў. Зручна, але пра якую мастацкую канцэпцыю будзем весці гаворку? Павінны быць іншыя мэты. Прынамсі,

Зараз пануе візуалацэнтрызм — у гэтым мы ідзём у нагу з Еўропай. Але і з “карцінкай” неабходна шукаць цікавую метафару, а не толькі ствараць раскошную ілюстрацыю.

да стандартнага пераліку “мастак-пастаноўшчык”, “мастак па касцюмах”, “мастак па святле” дадаюць “камп’ютарная графіка” ці “візуальныя эфекты”. Рэжысёры Святлана Бень і Дзмітрый Багаслаўскі для свайго спектакля “3 жыцця насякомых” прымянілі надзвычай трапнае вызначэнне пасады для творцы Марыі Пучко: мультымедыя-мастак.

— Магчыма, варта гаварыць пра змену фундаментальных патрабаванняў да будучых мастакоў-пастаноўшчыкаў? Для распрацоўкі эскізаў і праектнай дакументацыі нярэдка патрэбна веданне праграм вектарнай, растравай і трохмернай графікі, для мультымедыянага су-

бокам. Зараз мы знаходзімся ў другой фазе, і гэта — каласальная дадатковая нагрузка. Але і дадатковы кайф, бо ты столькі ўсяго можаш стварыць!

У сваю чаргу тэхніка павінна быць вельмі дакладна адладжана. Возьмем спектакль “Тата” ў Купалаўскім тэатры па п’есе Дзмітрыя Багаслаўскага “Ціхі шэпт адыходзячых крокаў”. Барысам Герлаванам было прыдуманна цікавае сцэнічнае рашэнне. У той вечар, на якім прысутнічала я, усе фуркі працавалі цудоўна. Хто быў на прэм’еры, распавядаў, што ўсе механізмы застапарыліся і не пайшло... Тым больш паказальна для мяне было ўбачыць, як нямецкі рэжысёр Хайнер Гёбельс

Сталоўка як храм спажывання

Прыемна здзіўляе ўжо тое, што мастакі па-ранейшаму могуць здзіўляць — нават не важна, прыемна альбо не. Пагатоў калі патрафяць здзіўіць ужо цалкам сфармаваныя аўтары. Знакаміты абстракцыяніст Сяргей Кірушчанка нечакана для ўсіх скарыстаўся вынайздзеным Ільём Кабаковым жанрам татальнай інсталляцыі — гэта калі аўтар стварае цэласную прастору, непадзельны штучны свет, які цалкам паглынае глядача. Жываліс, якому мастак аддаў ці не ўсё свядомае жыццё, тут выконвае хіба другасную, утылітарную функцыю — не нашмат важнейшую, чым белая пашчэрбленая кафля, цыратавыя абрусы ды іншыя часткі праекта.

Іль СВАРЫН / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Месца для выставы “Воспиты- вать новые вкусы” (апошняе сло- ва тут можна перакласці і як густ, і як смак) было выбранася назвычайнай уда- ла — колішня заводская сталоўка, пераўтвораная, згодна з сучаснай тэндэнцыяй, у лофтавую крэатыў- ную прастору. Інтэр’еры прыныць- повых зменаў не спазналі. І само атачэнне, і яго гісторыя былі маста- ку на руку. Калі ён зноў пераўтварыў лофт у сталоўку, атрымалася дзіўная нават для англійскай мовы мешані- на часоў: ці то Future-in-the-Past, ці то, наадварот, мінулае ў будучыні, ці то першае і другое ў сваім вычар- ным амбівацэнным спалучэнні.

Сталоўка ўвасобілася ў храм спажывецтва з архітэктанічна выверанай псеўдасакральнай прасторай. У эпіцэнтры ўсяго, зразумела ж, кніга — “О вкусовой и здоровой пи- щее”, выдзеленая яшчэ ў 1950-х. На сценах — абразы, большасць з якіх схематычна адлюстроўваюць узоры

тых самых страваў. Ёсць і нейкае падабенства алтара. Усе астатнія част- кі інтэр’еру засталіся нескрануты- мі — яны і без таго цудоўна выкон- ваюць сваю ролю. Бракуе хіба толькі пахаў — зразумела ж, зусім не ладану. На першы погляд, твор падаец- ца крыптыкай савецкай рэчаіснасці, састарэлай гадоў мінімум на тры- цаць. Лішне казаць, што апісаная ў той кнізе далікатэсы былі даступ- ныя большасці грамадзян толькі ў выглядзе карцінак. На другі по- гляд — крыптыкай цяперашняй ку- льтуры спажывання, з уласцівай для яе сістэмай каштоўнасцяў. Але за- нурваючыся ў створаную мастаком прастору, ты паступова прыходзіш да высновы, што насамрэч гэты праект — куды мудрэішы, глыбей- шы і неадназначны.

Неаспрэчна, твая часы, калі яшчэ не памерла ідэя сусветнай рэвалюцыі (а згаданая кніга была выдзеленая менавіта тады), асацыююцца ў нас зусім не з падсмажаным парсючком. Хтосьці іх ідэалізуе, хтосьці — рашу- ча адпрэчвае. Але чаму Уладзімір На- скобаў некалі пісаў, што за жалезнай заслонай тоіцца другая — шчолевая,

Аўдыя & Відэа

Лістападаўскія аўдыя / відэаработы айчынных выканаўцаў рэцэнзуюць вакалістка гурта Yax Марыя КАЛЕСНІКАВА (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты “Культура”, музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

Аўдыя

Ганна Жданова, альбом Appetizer

А.: Сучасна, модна, на- ват душэўна. Словы вымаў- ляюцца прыгожа. Аднак пры гэтым ідэнтыфікаваць выка- наўцу цяжка. І саўндпрадзо- саванне хоць і правільнае,

але па гуку ўсё ж такі трохачкі беднавата. Як можна вы- карыстоўваць гэтую музыку наогул? Есці пад яе ў рэстаране, хадзіць па вуліцах у навушніках? Прыемна, але, тым не менш, — усяго толькі фон.

В.: Калі ваш атожылак ніяк не жадае ўкладвацца спаць, пастаўце яму гэты альбом: гарантую, ужо да канца перша- га трэка дзіцё немінуча пацягне ў сон. А да завяршэн- ня дарожкі трэція і вы самі пачнеце дзяўбіці носам. Элек- тронны рэлакс ва ўсёй красе, татальны чылаўт, павольная, спакойная фонавая музыка, якая адзін час па ўсім свеце вагонамі выпускалася. Але паступова мода на гэты нішавы жанр прайшла. Спадарыня Жданова ж нагадала слухачам, што такая творчасць усё яшчэ мае месца. За што ёй наша падзяка.

Гурт Neuro Dubel, альбом “Першы”

А.: Калі “дзюбляі” хацелі дамагчыся разнастайнасці, то гэта ў іх атрымалася. У альбомае ёсць песні перыяду гур- та меладычнага (рэлізаў “Палаўнічы і сайгак” або “Танкі”) і часоў апошніх, калі каманда гучала цяжка і агрэсіўна. І такая рознастывёвасць не трымае слухача ў напружэнні, што можна было б чакаць ад панк-калектыву. Да “Нейра

Каляровыя развагі над чорна-белымі здымкамі

У Літаратурным музеі Петруся Броўкі ў Мінску адкрылася выстава “Раз-архівацыя” маладых мастацка Паліны Юрэвіч і Наталлі Ерашковай — выхаванак студыі “Востраў”, якія шукаюць свой шлях у кірунку сучаснага мастацтва.

На гэты раз у цэнтры ўвагі — ча- лавек і яго эпоха. Для аналізу абраны савецкі час, які, па-сутнасці, закрануў асабістае жыццё маладых аўтараў вельмі ўмоўна. Пянярскія “рэчэвкі” сышлі са школ разам з папярэднімі

выпускнікам, з’езды кам- партыі і іншыя прыкметы эпо- хі засталіся ў падручніках. І цікава, што не толькі па гісторыі. Яшчэ і ва ўзорных біяграфіях беларускіх савецкіх пісь- меннікаў. Таму відэачынам стала мес- ца для правядзення выставы.

Літаратурны музей Петруся Броўкі гасцінна расчынуў дзверы сучаснаму мастацтву. Ён знаходзіцца ў вялікай кватэры паэта, у якой спыніўся час. Усё тут засталася амаль нескранутым — абстаноўка, бібліятэка, фотаздымкі, працоўны стол, за якім Пятрусь Броў- ка ўслаўляў савецкі народ-пераможцу, партыю і Радзіму, пісаў пра характа- ды душы чалавека і прыроды. Кожная дэтал экспазіцыі працуе на цэласны, знаёмы са школьных падручнікаў воб- раз аднаго сваёй справе чалавека і грамадзяніна. Першая задача аўтараў выставы была ў тым, каб праз біягра- фію грамадскага дзеяча разгледзець творчага чалавека.

— Мы не ішлі ў музей з гатовай выставай, — кажа Паліна Юрэвіч. — Праект выкрысталізаваўся паліч- ка работ з архіўнымі дакументамі, фа- таграфіямі і відэа, у размовах з супра- цюўніцай музея Тацянай Маскалюк.

— Я зрабіла партрэты наўмысна яркавымі, — кажа Наталлі Ераш- кова. — Уявіла сабе гэтых людзей ў нейкай іншай рэальнасці. Што мы ведаем пра савецкіх паэтаў? Яны ў касцюмах і галыштуках глядзяць на нас афісас і профіль з падручнікаў па літаратуры. І ўсё. Як яны жылі, пра што думалі, як сябе паводзілі? Мае партрэты савецкіх класікаў — спроба наблізіцца да іх, вылучыць з натоўпу звычайных савецкіх грамадзян. Я іх прасвятляю з дапамогай рэнтгенаў- скіх здымкаў, на якіх усе адкрытыя і светлыя часткі — твар і рукі — цём- ныя. А чорныя касцюмы — светлыя. Як інакш пранікнуць унутр, як раз- абрацца, што за чалавек?

У агульным няспынным натоў- пе асобнага чалавека сапраўды цяж- ка разгледзець, ён зведзены да знака, сімвала. Паліна Юрэвіч у гэтай экспазі- цыі стварыла карціну таго часу і аб- ставы, у якіх існаваў індывідуум. Яна наўмысна пазбягае канкрэтызацыі падзей, але не асацыяцый, звязаных для яе з тым часам — парады, строй-

ныя шэрагі савецкіх людзей, якія не- куды ідуць. Манахромныя работы вы- клікаюць пачуццё трывогі, алчуванне асабістага разладу ўдзельнікаў гэтага зладжанага калектыўнага руху.

— Тэму, з якой я працую, можна прымяніць да лобoga савецкага ча- лавека: і да самага звычайнага працоў- нага, і да паэта, — тлумачыць Паліна Юрэвіч. — Яна стварае кантэкст. А я пакідаю месца для асабістых уражан- няў. Каб зразумець, як алчувалі ся- бе людзі ў гэтым натоўпе. І нават не фізічным. У калектыўнасці, у якую можна схаваша, камфортна жыць, не вылучаць індывідуальнасць, рабіць кар’еру. А камусці было страшна, паколькі такой калектыўнасці немаг- чыма супрацьстаяць. Страшна перад натоўпам, яго наліскам, ад неразумен- ня, куды ён рухаецца і чаму не можа спыніцца.

Падчас работы з архівамі музея Па- ліна і Наталлі адкрылі для сябе новыя грані асобы народнага паэта Беларусі. Побываць фатаграфіі ў адрозненне ад афіцыйных адлюстроўваюць яго шчырыя эмоцыі.

— Цікава, кім на самой справе быў Пятрусь Броўка, — кажа Наталлі Ерашкова. — Афіцыйным чыноўні- кам ці паэтам, які заўважаў кожную травінку? Усё ж такі, у яго была душа выскова- га хлопца.

— Як яму ўдавала- ся ў той час абстрага- вацца ад навакольных падзей, каб пісаць

пра чабор? — задаецца пытаннем Паліна Юрэвіч. — Цяжка сказаць. Дзённікаў Броўка не вёў. Ёсць пе- рапіска, але і яна носіць фармальны характар. А біяграфія створаная ні- бы па шаблоне ідэальнага савецкага чалавека.

У такіх разважаннях каштоўнымі ўяўляюцца менавіта пытанні, а не ад- казы. У сваіх пошукach Наталлі і Па- ліна выйшлі на значна больш вялікую тэму — менталітэт беларускай савец- кай інтэлігенцыі. Адлюстраванне яе, думам, для аўтараў выставы “Раз-архі- вацыя” — толькі справа часу.

Іна НАРКЕВІЧ

Скрыпка — нібыта жывая...

21 лістапада ў мінскай публікі з’явілася ўнікальная магчымасць пазнаёміцца з сапраўднай перлінай румынскай культуры — за што трэба сказаць асабліва дзякуючы Пасольству Румыніі ў Беларусі. У рамках Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Бе- ларуская музычная восень” у Вялікай зале Белдзяржфілармоні выступілі скрыпач Рэмус Азаіцэі і піяніст Эдуард Стан. Сваю канцэртную праграму музыканты прывяццілі сусветна вядомаму румынскаму кампазітару Джорджэ Энеску. А сама імпрэза была прымеркаваная да Нацыянальнага Дня Румыніі і 25-годдзя ўста- лявання дыпламатычных сувязяў паміж нашымі дзяржавамі.

Рэмус Азаіцэі і Эдуард Стан да- ўно выступаюць і разам, і паасобку, часцяком выходзячы на сцэны най- лепшых канцэртных залаў Амстэр- дама, Парыжа, Берліна, Нью-Ёрка. У іх паслужным спісе — супрацоў- ніцтва з такімі выдатнымі дырыжор- амі, як Лоўрэнс Фостэр, Дзмітрый Кітаенка, Міхаэль Зандэрлінг. А каб пералічыць тыв вядомыя еўрапей- скія калектывы і неардынарныя вы- кананьняў, з якімі ім даводзілася граць разам, спатрэбіўся б асобны газетны артыкул.

Репертуар Рэмуса Азаіцэі ў Эдуарда Стана вельмі разнастайны — пачына- ючы ад барока і заканчваючы твора- ми сучасных кампазітараў. Але асаблівае месца ў ім займае творчасць румынска- га класіка першай паловы ХХ стагоддзя Джорджэ Энеску. Вынікам плённага супрацоўніцтва музыкаў стаў першы ў свеце дыск з яго музыкai для скрыпкі і фартэпіяна. Да ўсяго, Рэмус Азаіцэі з’яўляецца заснавальнікам і мастацкім кіраўніком таварыства Джорджэ Энеску ў Лондане.

Знаёмства мінчан са знакамітымі музыкантамі пачалося з выканання ад- наго з самых узнёслых твораў камер- на-інструментальнай музыкі Ёганэса Брамса — санаты №2 Ля-мажор для скрыпкі і фартэпіяна ар. 100. Яго ўклю- чэнне ў канцэртную праграму сімваліч- нае. У аркестры, якім кіраваў Брамсе, у

гады сваёй вучобы ў кансерваторыі Ве- ны граў юны Джорджэ Энеску, і гэта быў перыяд станаўлення будучага кла- сіка нацыянальнай румынскай школы.

З першых хвілін выканання публіка была ў захапленні ад незвычайнага гу- чання скрыпкі 1740 года, вырабленай знакамітым італьянскім майстрам Мі- колам Гальяна. У руках Рэмуса Азаіцэя яна, нібы жывая, становілася паўнапра- вым удзельнікам ансамбля, дзівячы шырокай палітрай абертонаў. У інтэр- прэтацыі музыкаў уражвала літаральна ўсё: філіграннасць фразіроўкі, шырокі дыяпазон гучнасці, разнастайнасць каларыстычных раішэнняў, тонкая нюансіроўка, глыбокая змястоўнасць, найвышэйшая тэхнічная віртуознасць. І асабліва эмацыйная падача і артис- тьная свабода Рэмуса Азаіцэя, якая сплучае ў сабе бліскучае майстэрства, вытанчанае элегантнасць, чуласць, глыбокую пранікнёнасць і яркую ха- рактарнасць.

Нельга не адзначыць і чуйную ансамблеваю ігру Эдуарда Стана. Гу- чанне равія вылучалася асаблівай ме- ладычнасцю, незвычайнай пачуццё- васцю — і, у той самы час, крышталёвай яснасцю і выразнасцю голасавязання. Музыкам удалося выбудаваць ідэальны акустычны баланс, што ў сукупнасці з арыгінальнай выканальніцкай інтэр- прэтацыяй незвычайна паўплывала на слухачоў.

Румынскія віртуозы скарылі беларускіх меламанаў

У першым адзясценні прагучалі таксама творы французскага кампа- зітара Каміля Сен-Санса і дзівоснага музычнага імпрэсіяніста Клода Дэбю- сі. Выбар аўтараў не быў выпадковым і лагічна ўпісваўся ў канцэртны кан- цэрт. Як вядома, творчая біяграфія Джорджэ Энеску шчыльна звінаная з музычнай культурай Францыі. Менаві- та ў Парыжскай кансерваторыі, у класе знакамітага французскага кампазітара і педагога Габрыэля Фарэ, працягнуў сваю адукацыю Энеску пасля пераезду з Вены. Публіка атрымала магчымасць адчуць музычны каларыт культуры і часу, якія паўплывалі на фарміраванне ўнікальнага стылю румынскага кампа- зітара.

Асаблівае ўражанне на слухачоў зра- біла інтэрпрэтацыя інтрадукцыі Ронда капрычоза, ар.28 Сен-Санса. Музыкi прадэманстравалі майстэрскае вала- данне інструментамі і прафесіяналізм найвышэйшага класа, што стала прад- метаам захопленых абмеркаванняў у антракце.

Другое адзясценне канцэрта па праве належала ўжо непасрэдна твор- часці Энеску. Вялікім адкрыццём для беларускай публікі стала бліскучае выкананне яго Санаты №3 ля мінор для скрыпкі і фартэпіяна (“У румын- скім нацыянальным духу”), ар.25. Музыкантам удалося перадаць аса- блы арыгінальны каларыт твора, яго спецыфічную музычную мову, якая сплучае класічна выразную структу- ру, заснаваную на венскай традыцыі, французскую гукавую вытанчанасць і глыбокую натхнёнасць румынскімі му- зычнымі народнымі вытокамі.

Вялікая зала Белдзяржфілармоніі, перапоўненая аматарамі класічнай му- зыкі, апалдзіравала стоячы і доўга не адпускала музыкаў са сцэны. На біс Рэмус Азаіцэі і Эдуард Стан віртуозна выканалі Венгерскі танец №1 Брамса.

Дзякуючы гэтым канцэрту, аматары музыкі змалі не толькі атрымаць эстэтычную асаду, але і глыбей асэн- саваць нацыянальны культурны тра- дыцыі Румыніі да іх далучэнасць да агульнаеўрапейскага музычнага кан- тэксту. А таксама і правесці паралелі з гісторыяй беларускай музыкі.

Вольга ПАЛІТАНСКАЯ, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт БДПУ

дзюбеля” заўсёды былі прэтэн- зій па якасці запісу, а тут ён вы- шэй усялякіх хвал (пастараўся, напэўна, не толькі гукарэжысёр, але і музыканты паставіліся да працы ў студыі вельмі адказна). Монстры айчыннага рока, маг- чыма, нарэшце прыйшлі туды, куды і ішлі ўсе гэтыя доўгія гады, калі ў поўнафарматніку ёсць і змест, і добры саўнд.

В.: Нешта “Нейра дзюбель” кідаецца з адной крайнасці ў чымсьці (адштурхоўваючыся ад агульнага гучання) аналагічнаю: то каманда на некалькі альбомаў трывала “падсела” на Rammstein, выпусціўшы шэраг перайман- няў гэтага нямецкага гурта (не пагрэбавалі і сусветнай кавер-тэндэнцыяй), то Куліноўчкі і Ка замахнуліся наогул на святло — на AC/DC (трэк “Ліх і здох”). І атрымалася, дарэчы, нядрэнна. Добра, прабачым калектыву гэтыя свавольствы.

Першыя чатыры рэчы абяцалі, што і альбом будзе пера- важна “цяжкім”, але, як гэта часта здараецца з дадзеным

калектывам, уззяў і падмануў ён слухача, запустіўшы пя- тай дарожкай выдатную гітарную “Альчу”. Так, у прыны- пе, “накід” і “лірыка” далей і маргаваліся. За апошняя гады і, адпаведна, рэлізы самы, на мой погляд, у цэлым выразны альбом “дзюбеляў” — і па музыцы, і па тэкстах (пры ўсёй спецыфічнасці песеннай пазэіі лідара каманды). Цалкам верагодна, дадзена работа і лепшая пра запісе ў гісторыі бэнда.

У плээр збіраем песні “Пляменнік”, “Прусак”. Дзёг- цем жа ў гэтай смачнай бочцы мёду стала кампазіцыя “Кінулі” (у ёй лідар-вакалістам выступіў басіст ансамбля Яўген Броўка). Не ўраўна гэта “прывітанне” гамельча- нам з “ТТ-34” і Сяргею з іх несыротым хітом “Бум”!

Відэа

Гурт Auga, кліп на песню “Што казаць”

А.: Не разумею, чаму пры наўнасці сапраўдных кліп- мэйкераў з музычным відэа ў нас у краіне ў цэлым сум- навата. Быццам бад, усё прыгожа ў гэтым ролю, але па мне — ужо занадта шмат статыкі. І песня здаецца цалкам мілай. І вось так усё мроіцца, мроіцца, чакаецца, а на вы-

хадзе атрымліва- ецца, што нічога і асаблівая...

В.: На што то- лькі не ідуць рэ- жысёры кліпаў, каб уразіць гле- дача. Яўген Алей- нік — да таго ж яшчэ і вядомы кампазітар і прадзюсар, у дадзеным відэа не пашкадаваў нават сваю жонку — салістку праекта, выпачкаўшы яе срэбнай фарбай. Юлія Быкава і так жан- чына эфектная, але тут ад бодзі-арта наогул “дах” можа знесці. Статычнай вывае адпавядае і песня — плаўная мелодыя, меланхалічны вакал і ні слова пра каханне так, як гэта магло б стацца ў якой-небудзь таннай папсавай штучкі. Прыгожа.

Піт Паўлаў, кліп на песню “Кяханак Вялікай Мядзведзіцы”

А.: Калі разглядаць гэты ролік як нейкае выкананае хатняе заданне або які-небудзь дыпломны відэапраект,

то “залік” я б яму паставіла (хай і ўздыхнуўшы). На па- ўнавартасны ж кліп работа гэтая, вядома, не цягне: у ле фінале можна толькі вымушана ўсміхнуцца і здзіўлена развесці рукамі. І песня такая ж... просценькая.

В.: Гісто- рыкі зброі, на пэўна, знойдуць “вшаки” ў гэтай зусім ужо карот- каметраж- цы, якая а п а в я д а е пра тое, як у 1930-я гады нейкі кантрабандыст бжыць праз савецка-польскае мяжу. Парушыліся іграе сам фронтан гурта N.P.R.M., а відэа зняў яго сын. Ну і больш пра кліп скажаць няма чаго. А вось песня вельмі нават нядрэнная, у якой Піт як аўтар паустаў асабіста для мяне з боку нечакана- нага — у якасці лірыка тонкага, далікатнага, трапяткога. Урэшце, гады, гады, не усё ж гранж “валіць”...

1

Хтосьці скажа, што назва гэтага артыкула праставатая. Запярэчу. Яна якраз — пра знакавыя рэчы, што сталі для раёна сімваламі паяднання традыцыі і сучаснасці ў народным мастацтве. Чалавек-легенда Паўлюк Багрым стварыў, як кажуць, два знакамітыя вершы: адзін у слове — “Зайграй, зайграй, хлопча малы”, другі — у метале: жырандолю для касцёла ў Крошыне. Яна і па сёння здзіўляе багаццем аўтарскай фантазіі. Па каванай аздобе рвуцца ўверх жаўрукі, што ўвасабляюць неўтаймоўнасць творчых памкненняў. Але хопіць лірыкі.

Яўген РАГІН, Мінск — Баранавіцкі раён
Брэстчыны — Мінск / Фота аўтара

2

3

Птушка на каванай жырандолі

Баранавіцкі раён: гаспадар пачынае і выйграе

Увасабленне ідэй

**ПАБОЛЬШ СЯБРОЎ
ЗАЙМЕЦЬ**

Турэцкі аматар каванага жалеза прыехаў да сябра на Баранавіччыну і ўбачыў біг-борд пры дарозе, які распавядаў, што ёсць у раёне не абы-які цэнтр рамёстваў. Так у Русіно з'явіліся першыя замежныя наведвальнікі. Мы часта пішам пра Русіно, бо заўжды ёсць пра што пісаць. На двух гектарах былога школьнага лесапаркавага падворка, у музейным памяшканні пры раённым цэнтры рамёстваў канцэнтруюцца веды і прыклады з гісторыі ўвогуле і з гісторыі развіцця мясцовых рамёстваў у прыватнасці. Пра пасеку, вуліі ды борці і штогадовыя гарантванія “ўраджаі” мёду мы пісалі. Пра кузню, ганчарню і паркавую алею драўляных міфічных істот — таксама. Што з'явілася новага? Інтэр'ер і печка — у доме традыцыйных абрадаў. Экспазіцыя, прысвечаная гісторыі земляробства, — на двух паверхах старадаўняга млына. Драўляныя выявы рамеснікаў як вынік леташняга пленэру рэзчыкаў. Зімовая рэзідэнцыя... не, не Дзедз Мароза, а менавіта беларускага Зюзі, за што мясцовым супрацоўнікам асаблівы рэспект!

Але асноўны набытак цэнтра рамёстваў — ягоны новы кіраўнік Сяргей Седач. Ён калісьці пачынаў тут навуковым супрацоўнікам. Цяпер — вядзе рэй. Якім павінен быць гаспадар у сферы культуры? Цягам часу я прыйшоў да цвёрдай высновы: творцам і арганізатарам адначасова. У штаце цэнтра — 15 гаспадароў, нават тэхнічныя работнікі малююць і выдумляюць. У выніку рэканструяваны баранавіцкі строй, ладзяцца рэгулярныя экспедыцыі, кола сяброў пастаянна павялічваецца, бо ва ўстаноў ёсць свой сайт. Плюс — “сарафанная пагалоска” пра цэнтр, якая гуляе

4

6

5

7

На здымках:

- 1 Ліхтар ля Крошынскага СДК летась стаў вынікам агульнай працы рамеснікаў — удзельнікаў кавальскага свята.
- 2 Бібліятэкар з Перхавічаў Наталля Ціран.
- 3 Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Аксана Шчэрба ля жоранаў млына ў Русіно.
- 4 Мастацкі кіраўнік СДК у Крошыне Ксенія Лазюк ля калекцыі сцэнічных строяў.
- 5 Дырэктар цэнтра рамёстваў у Русіно Сяргей Седач і малодшы навуковы супрацоўнік мясцовага музея Сяргей Майсеня ля макета маёнтка ў Ястрамбелі.
- 6 Кіраўнік гуртка роспісу па шкле з Русіно Галіна Матусевіч з юнай выхаванкай.
- 7 Дырэктар Цэнтра культуры і народнай творчасці ў Перхавічах Алена Вілента з Машай і Зояй Сярэдзінамі.
- 8 Біг-борд ля дарогі.

па сацыяльных сетках гэтак жа вольна, як вясёлы гарманіст — па жаночым інтэрнаце. А інтэрнэт — не інтэрнат. Тут інфармацыйныя магчымасці — бязмежныя. Вось і расце тое кола сяброў, а план па аказанні паслуг — перавыконваецца. Ледзь не забыўся на свойскую дробную жывёлу цэнтра — сабачку і ката — Воцата ды Маянэза. Дарэчы, пра катой мы яшчэ паразважам...

Апошняя задумка Седача — утварэнне пад адкрытым небам парку мінікопій мясцовых помнікаў архітэктуры, у тым ліку і маёнтка ў Ястрамбелі. Дарэчы, у яго з'явіўся канкрэтны гаспадар — Андрэй Сянько. У гэтым будынку ён мяркуе стварыць музей. Як мне сказала, практна-каштарысная дакументацыя — рытуецца. Значыць, турыстычныя маршруты ад Русіно будуць

8

пракладзены і ў музейны Ястрамбель...

А біг-борд ля дарогі на Русіно каштуе 250 рублёў.

**СПЕЦЬ, ПАТАНЧЫЦЬ
ДЫ ПАСЛУХАЦЬ
ЖАЎРУКОЎ**

Далейшая гаворка пра гаспадароў ды брэндзі немагчымая без згадкі пра Алену Вілента і Наталлю Ціран з Перхавічаў. Першая кіруе Цэнтрам культуры і народнай творчасці, другая — біб-

ліятэкай. Абедрэ апантанна мясцовым фальклорам. Ён — частка іхняга жыцця і асноўны сродак самавыяўлення. У фальклорнага гурта “Сяброўкі” ёсць калектыў-спадарожнік “Крынічка”. Асноўная кропка прыкладання сіл абедрэвых кабет — фальклор. Алена Казіміраўна накіравала на яго вывучэнне і замацаванне намаганні аж васьмі клубных аб'яднанняў. Удзельнікі гуртка дэкарацыйна-прыкладнай творчасці вырабілі сты-

лізаванья нацыянальнай касцюмы для клубных калектываў мастацкай самадзейнасці. Вышыўкай ды ткацтвам упрыгожаны калідоры, пакоі, нават сцэна ўстановы. Усе мясцовыя абрады — жывыя ў той ступені, у якой на сёння яны могуць такімі быць. Я паслухаў кабэт з “Сябровка”, паглядзеў на танцы, якія разам з дарослымі выконвалі Маша і Зоя Сярэдзіны з “Крынічкі”, і мяне ўпершыню за гэтыя тыдні, праведзеныя без камандзіровак у Мінску, адпусцілі ўсе мае праблемы і клопаты. Нейкімі дробнымі яны падаліся ў параўнанні з задуменым спевам 75-гадовай Марыі Малахвей, якой падпявалі кабеты. Фальклор — таксама рэлігія, высокае пакліканне якой разумееш толькі з гадамі.

Доказы гэтаму я і ў бібліятэцы адшукаў. Тут мяне прыняла ў свае абдымкі Наталля Ціран, запэўніла, што яе прозвішча — самае бібліятэчнае, інакш чытачоў пачае менее. Наталля Сяргеёўна збірае рэцэпты нацыянальных страў, выдае кулінарныя кніжкі (адна з першых займела сертыфікат на карыстанне камп’ютарнай тэхнікай, таму ў выдавецкай справе разбіраецца), разам з чытачамі ўшчыльную займаецца краязнаўствам. Усе шылды і шылдачкі аформлены ў бібліятэцы на беларускай мове. Лішне казаць, што Ціран — таксама ў складзе “Сябровка”. Хтосьці скажа, што такіх “фальклорных” клубы ды бібліятэк па Беларусі — незлічона. Так. І гэта наш ці не самы каштоўны набытак. Але ў кожнай такой установе, балазе, спяваюць па-свойму, і, скажам, тлустыя блінцы ад Наталлі Ціран існуюць як жанр таксама ў адзіным экзэмпляры. Банальная высьнова: у кожнага гаспадара — свая гаспадарка.

Галоўная постаць Крошына — дырэктар СДК Юрый Пшаўлоцкі. Асоба, трэба зазначыць, легендарная. Шкада, але па тым часе быў Юрый Станіслававіч на санаторным адпачынку. Ледзь яго туды выправілі. Але ён ці не штодня тэлефанавуў у родную ўстанову. Асноўны недахоп работніка культуры — адсутнасць умення адпачываць. Давай яму працу, ды і годзе. Пшаўлоцкі — такі.

Мы пісалі ў свой час пра тое, што менавіта Юрый Станіслававіч ператварыў сталуюку ля СДК у дыскацэнае памяшканне з музейнай рэтра-выставай старых музычных інструментаў і апаратуры савецкага часу. Многія з экспанатаў дзейнічаюць. Гэткім жа “гаспадарчым” чынам круглую залу для ўрачыстасцяў прыстасавалі пад экспазіцыю сцэнічных касцюмаў розных рэгіёнаў Беларусі. Такага я нідзе не бачыў. А яшчэ ён ладзіць у Крошыне раённае фальклорнае свята, з’яўляецца кіраўніком народнага ансамбля песні “Крушына з Крошына”. Пра

кавальскае свята пад жаўруковыя спевы я ўжо казаў. Цяпер у СДК вядзецца работа па падрыхтоўцы новага пакоя пад студыю гуказапісу. Словам, такія ўстановы называюць у нас “мадэльнымі”, чытай — брэндавымі. Прыезджайце, вучыцеся. Прынамсі, Пшаўлоцкі так і робіць: адшуквае досвед і па раёне, і па вобласці. Шкада, што мы з ім не сустрэліся...

СВАЁ МЕСЦЕЙКА ЗНАЙСЦІ

Моўчадзь, натуральна, я не мог абмінуць. Карцела ўрэшце даведацца, а што там, за сценамі былой синагогі робіцца? Так, менавіта ў гэтым будынку месціцца СДК. Дык вось, доўгачаканы для мяне момант наступіў, дзверы ў клуб гэтым разам былі адчынены, але... унутраны выгляд установы культуры — не надта каб парадаваў: усё старэнькае, святло — цьмянае па прычыне, відаць, завірухі з мокрага снегу. Я ўдзячны начальніку аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Аксане Шчэрба. Яна ведала, што я ўбачу ў Моўчадзі, і не замінала гэтаму. Толькі запэўніла, што ў наступным годзе распачнецца капітальны рамонт клубнай установы.

Дырэктар СДК Яўгенія Шахаўцова мае немалы досвед працы ў сферы культуры. І ў якасці творцы паспела зрабіць нібыта шмат: калідоры і пакоі ўстановы ўпрыгожаны цікавымі тэматычнымі фотазонамі, дзейнічае майстэрня па вырабе сцэнічных касцюмаў... Прэтэнзія ў мяне да Яўгеніі Яўгенаўны адна — няма ў Моўчадзі яркіх праектаў, скіраваных на працу з рознаўзроставымі групамі насельніцтва, напрыклад, з моладдзю, няма брэндавай, так бы мовіць, афарбоўкі ў арганізацыйнай дзейнасці. Скажам, супрацоўнічае СДК з домам-інтэрнатам (менавіта там Яўгенія і была, калі мы з Канстанцінам Антанавічам безнадзейна спрабавалі наведваць яе ўстанову), а побач знаходзіцца ўнікальная крыніца. І ніякім чынам не згадваецца яна ў рабочых планах клуба. Між тым, работнікі культуры Слаўгародскага раёна, пра шчыраванні якіх пісаў у першым артыкуле рубрыкі, пад сваю Блакітную крыніцу нават грант атрымалі і ладзяць там свята ды фестывалі. У Баранавіцкім раёне да такой формы працы толькі падступаюцца. А непадалёк ад Моўчадскага СДК, калі памяць не падводзіць, ёсць і закінуты млын. Ён таксама няк не задзейнічаны для тэатралізацыі, анімацыі, іншых нестандартных дзей, якія пакуль не разнастайваюць спіс дзязурных клубных мерапрыемстваў. На фоне тых устаноў культуры, гаворка пра яскравы творчы адметнасці якіх вялася вышэй, праграма мінімум Моўчадскага СДК выглядае больш чым сціпла. З’ява, будзем спадзявацца, часовая.

Знаёмцеся: асоба!

Па кропельцы, па кропельцы...

Заснавальнік і кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь — узорнага тэатра эстрады “Кропелька” з Міра Ларыса ДОВЯТ (без Сямёна Сямёнавіча).

Аднойчы ў вёску Мір Баранавіцкага раёна прыехала адна важная асоба. Палюбавалася домам культуры, што нагадвае палац, агледзела наваколле і запыталася: “Ну і дзе ваш Мірскі замак?” Дык вось, у баранавіцкім Міры ёсць процама іншых цікавостак. Бадай самая галоўная — заснавальнік і кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь — узорнага тэатра эстрады “Кропелька” Ларыса ДОВЯТ.

Яна здзівіла ўсім: стаўленнем да прафесіі, прыхільнасцямі, поглядам на жыццё і біяграфіяй.

Замест заканчэння

Рок-н-рол — нейміручы!

Пры вашым аўтаклубе ёсць рок-гурт? На Баранавіччыне ёсць. Больш за тое, дырэктар мабільнай установы культуры Дзяніс Чарненка ў вольны ад асноўнай працы час рэалізоўвае доўгатэрміновы маладзёжны праект “Зорка па імені “Рок”. Чацвёрты па ліку канцэрт прайшоў у мінулую суботу на базе Мірскага ДК. У дзеі бралі ўдзел не толькі музыкі аўтаклуба, але і дзве пачынаючыя каманды з Мінска і салістка з Брэста. Праект — некамерцыйны. Удзел у ім — добраахвотны. Як і заўжды, задавальненню прысутных — і выканаўцаў, і слухачоў — не было мяжы. Як вы думаеце, чаму такія ініцыятывы ў сферы рэгіянальнай культуры — адзінкавыя? Правільны адказ дапаможа вам скласці канчатковае ўяўленне пра шматграннасць культуры Баранавіцкага раёна.

Наступную камандзіроўку я запланаваў на Віцебшчыну. Але з канкрэтыкай пакуль не вызначыўся. Мо хто сам з начальнікаў запрасіць? На шчырую гасціннасць абячаю адказаць гэткай жа шчырай журналісцкай добрасумленнасцю.

сімпацічная зямля. Падарыла свету протэсту рок-музыкаў, а Беларусі — Уладзіміра Мулявіна, ды вось яшчэ, аказваецца, і Ларысу Довят. Яна таксама музыкант і вельмі хутка засвоіла беларускую мову. Я, напрыклад, вельмі здзіўся, што яна руская, бо яе мова — бездакорная. Вось і кажу, вельмі сімпатычная свярдлоўская зямля. Так атрымалася, што займацца эстрадай Довят было ці не наканавана.

— Мае бацькі, савецкія людзі, пачалі працаваць на цаліну, — гадвае яна. — Вагончык, дзе яны жылі, аказаўся самым багатым: там быў халадзільнік. Палад Бюль-Бюль Аглы, калі прыезджаў на гастролі, пастаянна захоўваў у ім сваё піва. Вось ён, трымаючы мяне на руках, і казаў: “Гэтая музыкантам стане”.

Так усё і атрымалася. Ёй прыйшлося павандраваць і патрапіць урэшце ў Мір. На базе мясцовага ДК яна і стварае ў 1994 годзе тэатр эстрады “Кропелька”. Калектыву паступова (па кропельцы) становіцца ўзорным, а потым і Заслужаным аматарскім. А “Кропелька” ён называецца таму, што ў ансамблі спачатку было мала дзяцей. Дый займаюцца яны з чатырох гадоў. Такая пляшчотная назва неяк адразу прыжылася і засталася.

— Праз “Кропельку” за гэты час паспела прайсці каля трох соцень дзяцей, — кажа яе кіраўніца. — Заўжды стараюся, каб кожны з іх адчуваў сябе на сцэне і вакалістам, і акцёрам, і рэжысёрам. І ўвогуле стараемся жыць і працаваць як адна дружная сям’я.

Ларысе Юр’ёўне ніколі не было сорамна за тое, што яна робіць. Па кропельцы, па кропельцы яна адбірае сілы ў сусветнага Зла і памнажае Дабрыню. Яна ўмее так усміхацца (паверце, гэта таксама мастацтва!), што ў калектыве ніколі не бывае сварак, а Сямён Сямёнавіч пачувае сябе самым шчаслівым катом у свеце. Некалькі дзяўчат з “Кропелькі” сталі супрацоўніцамі Мірскага дома культуры. І гэта таксама яркая фарба ў партрэце Довят. Як і тое, што ансамбль за год удзельнічае ў сярэднім у 20 фестывалях і конкурсах. А Ларыса Юр’ёўна — і дырэктар ДК. Ёй яшчэ і каналізацыяй з дахам займацца неабходна. І нічога — спраўляецца, па кропельцы, па кропельцы.

— Калі я ўпершыню пабачыла Мір, ягоныя людзі мяне вельмі ўразілі: усе пасміхаюцца, усе вітаюцца адзін з адным, — кажа яна. — Прыблізна гэтакім жа чынам паўплывала і беларуская культура. Мне адразу захачелася стаць яе часткай. Таму і не было праблем з засваеннем беларускай мовы. Натуральна, дапамагла ў гэтым і вучоба ва Універсітэце культуры і мастацтваў.

Ларыса Довят была Чалавекам года і раёна, і вобласці. Гэтыя званні, так бы мовіць, часовыя, пераходныя. А пастаянным, як мне падаецца, застаецца адно: Ларыса Юр’ёўна — чалавек жаўруковага спева і сонечнай душы.

У Міры рыхтаваліся да свята рок-музыкі.

Вы адчуваеце, як перадсвяточны настрой бярэ ў палон вашу збузаную Піліпаўкай душу? Прыбраныя фасоністыя ёлкі ў крамах. Безліч гірляндаў-ліхтарыкаў на кожным кірмашы. Нават шэрае неба адбіваецца ў бліскучых цацках-шарах радаснымі сонечнымі пералівамі. На носе — Новы год! Напружаны час прыёмнай арганізацыйна-падрыхтоўчай мітусні.

Яўген РАГІН

Менавіта пра гэта думаюць цяпер у Гіёўскім цэнтры культуры і адпачынку. Прынамсі, мы атрымалі адтуль абвестку пра тое, што сядзіба Дзедзіма Зімініка і Бабы Завірухі ў вёсцы Залейкі ўжо адкрыта для наведвальнікаў. Для іх падрыхтаваны новы навагодні інтэрактыўны спектакль-казка пад адкрытым небам. Чакае гасцей і анімацыйная праграма “Лес поўны казачных цудаў”. Можна набыць сувеніры. Канец месяца для нашых работнікаў культуры — цудоўная нагода паспяхова справіцца з гадавым планам па аказанні платных паслуг насельніцтву. Але не на гэтым хачу цяпер спыніцца. Я — пра нашы спрадвечныя беларускія персанажы, так бы мовіць, зімовага фальклору. Гэта таксама наша спадчына, якую нельга пляжыць. Ну не было ў нас Дзедзіма Мароза! Быў Зюзя. Тым не менш сядзібы Дзедзіма Мароза працуюць сёння ці не ў кожным раёне Беларусі. Чаму не Санта-Клауса? Таму і парадаваў ліст з Іўя. Вось у іх, бачыце, Дзедзіма Зімінік з’явіўся. Хоць нейкая, ды альтэрнатыва. А што ж Зюзя? Няўжо “жыве” ён толькі ў вёсцы Русіно Баранавіцкага раёна (чыгтай матэрыял на стар. 10)? Калі памыляюся, папраўце, калі ласка. Памятаю, Зюзяй славіліся Паставы. І дзе той Зюзя? Дарэчы, у Русіно “праінспектавалі” ўсю нячыстую сілу і перавялі яе ў беларускі фармат. Кікімара, да прыкладу, стала Лоймай.

А Наваполацк яшчэ і да свайго 60-годдзя рыхтуецца. Там пачаўся адкрыты гарадскі конкурс выяўленчага мастацтва і фатаграфіі “Усе фарбы Наваполацка.” Канкурсанты чатырох узростаў катэгорый сумяшчлілі ў сваіх работах традыцыю з сучаснасцю, паспрабавалі адлюстраваць прыгажосць і шматграннасць роднага горада. Лепшыя прэзентуюцца ў выставачнай зале бібліятэ-

Дзе Лойма, а дзе Кікімара

На здымках:

- 1 Ганцавіцкі дом рамстваў: майстар-клас па ткацтве.
- 2 Старшыня журы “Талісмана ўдачы” кампазітар Віктар Войцік з гальшанскімі пераможцамі.
- 3 Госць клуба “Актыўнае даўгалецце” пры Астравецкай бібліятэцы вышывальшчыца Яніна Харашэй.
- 4 Вернісаж гародніны ў Квасоўцы.

кі імя Якуба Коласа. Экспазіцыя будзе працаваць да 15 снежня. А ўрачыстае ўзнагароджанне пераможцаў конкурсу пройдзе ў рамках XV Гарадскога маладзёжнага форуму.

У Ганцавіцкім раённым доме рамстваў зладзілі майстар-клас “Ткацтва: традыцыі і сучаснасць”. Кіраўнік народнага клуба майстроў “Багач” Галіна Савеня паведамліла: “Да нас прыйшлі маладыя людзі, што наведваюць аддзяленне дзённага знаходжання інвалідаў Тэрытарыяльна-абслугоўвання насельніцтва, і іх бацькі. Спачатку яны агледзелі экспазіцыю “Беларускі ручнік”. Потым кожны паспрабаваў саткаць дыванок ці навагодні ўпрыгожанні”.

Галіна Гашчук са Століна распавядае пра народны драматычны гурток “Веснікі” Столінскага ГДК (рэжысёр Іна Філановіч). Калектыў прыняў удзел у абласным фестывалі аматарскай тэатральнай творчасці “Тэатральнае Палессе-2017”, які праходзіў у Івацэвічах. Тут сабралася каля 20 калектываў з Кобрына, Бярозы, Белаазёрска, Ляхавічаў, Івацэвічаў, Целяхан. Народны драмтэатр са Століна вярнуўся дахаць з дыпламам

трэцяй ступені. У пастаноўцы камедыі “Ягадкі-кветачкі” паводле п’есы Васіля Ткачова былі заняты Іна Філановіч, Дзмітрый Цярлецкі, Таццяна Цупа, Віталь Калавур, Ніна Лісавец і Уладзіслаў Мірановіч. Іна Філановіч узнагароджана дыпламам у намінацыі “Найлепшая жаночая роля”.

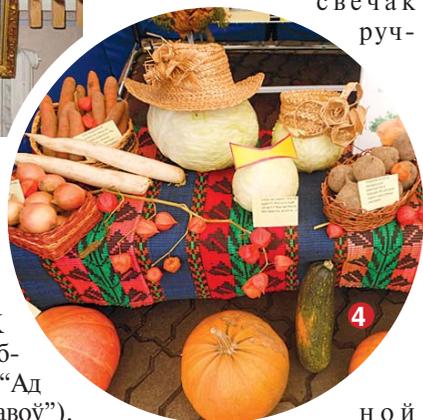
Метадыст па аматарскіх аб’яднаннях і клубах па інтарэсах аддзела метадычнай работы Наваградскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці Валянціна Кушал распадае пра “Свет захаплення” — абласны агляд-конкурс аматарскіх аб’яднанняў і клубаў па інтарэсах. Ад Наваград-

скага раёна ў ім бяруць удзел дзіцячае аматарскае аб’яднанне “Крынічка” Любчанскага ГДК (тэатралізаваная абрадавая праграма “Ад Калядаў да Пакравоў”), дзіцячы клуб па інтарэсах “Садружнасць” Ладзеніскага СДК (дзея “Карагод дружбы” — культура і звычай Казахстана), клуб майстроў “Каляровая альтанка” раённага цэнтры рамстваў (выстава “З Верай і Любоўю”, творчая гасцеўня “Восеньскі вернісаж”), клуб “Мудрасць+” пры адзеле метадычнай работы Наваградскага РЦКіНТ (спектакль Васіля Ткачова “Жаночы вулей”).

Наваградскі стаў месцам правядзення дабрачыннага канцэрта да Дня інвалідаў. Арганізавалі мерапрыемства раённая арганізацыя грамадскага аб’яднання “Беларускае таварыства інвалідаў”, раённы Цэнтр культуры і народнай творчасці, тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, псіханаўралагічны дом-інтэрнат. Асноўнымі ўдзельнікамі канцэрта сталі людзі з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі. Быў арганізаваны збор сродкаў для Беларускага таварыства інвалідаў. Прайшла акцыя “Дрэва дабрыні” ад Белпошты: кожны ахвотны мог аформіць падпіску на адрас людзей з абмежаванымі магчымасцямі.

І яшчэ адна навіна з Наваградка. Акцыя “Мы разам! Мы побач!” прысвячалася Сусветнаму дню барацьбы са СНІДам. У раённым цэнтры культуры і народнай творчасці сваю праграму прэзентаваў Тэатр Сяброў. Танцавальная праграма называлася “За жыццём!” Перад прысутнымі выступілі ўрачы, святары, псіхалагі, супрацоўнікі раённага аддзела ўнутраных спраў.

Зноў паведамляе Наваградск. Загадчык гарадской бібліятэкі Ларыса Касцюк адзначае таленавітаць сваіх чытачоў. Аказваецца, тут два гады як заснаваны арт-гурток “Эфект”. Ідэю стварэння падказала дырэктар ЦБС Ірына Царук. Менавіта ў гэтай прасторы адбываюцца майстар-класы, выставы, сустрэчы. Прэзентаваў тут батык ад Анжэлы Вашкевіч. Потым сваімі кветкавымі імпрывізацыямі ў тэхніцы вышыўкі здзіўляла Іна Галенка. Выстаўляўся Антон Дзямідовіч, які стварае рэчы з прыродных матэрыялаў. Аўтары вышываных карцін — Святлана Кравец і Людміла Букрэі. Са сваімі калекцыямі дэкаратыўных свечак

руч-ной работы Ларыса Мелько і Таццяна Шчэмер.

Тэма барацьбы са СНІДам хвалюе і метадыста Карэліцкай раённай бібліятэкі Наталлю Казарэз. Яна напісала аб прафілактычных акцыях, што адбыліся ў Палужскай, Ярэміцкай, Варанчанскай сельскіх бібліятэках. Тут зладзілі гутаркі, сустрэчы са спецыялістамі. Раённая ж бібліятэка правяла тэматычны

вечар. Гаворка на ім вялася пра гісторыю ўзнікнення хваробы, яе распаўсюд па свеце, пра меры барацьбы і прафілактыкі.

Пры Астравецкай раённай бібліятэцы працуе клуб сталых людзей “Актыўнае даўгалецце”. Метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу ўстановы Галіна Францкевіч паведамліла, што на пасяджэнне клуба былі запрошаны сацыяльныя работнікі, прадстаўнікі сферы культуры і тэлеканала “Беларусь-3”. Натуральна, гаворка ішла аб праблемах сучаснага немаладога чалавека.

“Квасоўская і Свіслацкая сельская бібліятэкі, — напісала галоўны бібліятэкар арганізацыйна-маркетынгавай дзейнасці Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтры Людміла Трубочык, — прынялі ўдзел у акцыі “Добра і ічасця вам, працаўнікі вёскі!” Быў арганізаваны кніжны кірмаш. А пра дасягненні працаўнікоў распавяла выстава-інсталіяцыя “Нам ёсць чым ганарыцца”.

Днямі ў Пружанскім раёне прайшоў месячнік папулярнага беларускай і краязнаўчай літаратуры. Бібліятэкары ўшанавалі не толькі мясцовых літаратараў, але і класікаў — Янку Купалу і Якуба Коласа. Адбыўся і фінал раённага музычна-тэатральна-паэтычнага конкурсу “Іх творы засталіся жыць”. Творчымі здольнасцямі вызначыліся работнікі Ліноўскай, Роўбіцкай, Мураўскай, Сухопальскай, Шаняўскай сельскіх бібліятэк.

Па выніках I Адкрытага рэспубліканскага творчага фестывалю-конкурсу “Талісман удачы”, што праходзіў у Мінску, адзначаны і навуэнцы Гальшанскай (Ашмяншчына) дзіцячай школы мастацтваў. Лаўрэатам II ступені стаў дуэт баяністаў у складзе Данілы Ласенка і Настасі Казлоўскай (настаўнік Наталля Каспяровіч), яшчэ тры школьнікі сталі дыпламантамі.

Бібліятэкар гарадской бібліятэкі мікрараёна Маладзёжна Мазыра Ірына Мельчанка піша: “У кожным мікрараёне нашага горада ёсць камітэт тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання. Камітэт Маладзёжнага быў утвораны ў 2006 годзе. Так, у нас шмат моладзі. Таму гарадская бібліятэка пастаянна занята арганізацыяй яе дасугу. Пры нашай установе працуе грамадская прыёмная. Разам з камітэтам ладзім шмат мерапрыемстваў. Да прыкладу, днямі прайшла акцыя па прапагандзе здаровага ладу жыцця з удзелам самых розных спецыялістаў. А потым перад чытачамі і жыхарамі мікрараёна выступілі вучні дзіцячай школы мастацтваў № 2”.

Быў у маім жыцці эпизод, калі я разам з Дзянісам ШПІТАЛЬНИКАВЫМ вёў на ТБ музычную праграму. І неяк мы з ім адзін да другога прасякнуліся сімпатыяй, хаця ў сяброўства нашы працоўныя адносіны не перараслі. А потым я і зусім страціў яго з поля зроку. Нядаўна згадаў пра таварыша, вырашыў яго адшукаць. І знайшоўся ён далёка ад Беларусі.

Алег КЛІМАЎ

ЛЯ САМАГА МІЖЗЕМНАГА МОРА

— Аказваецца, ты з'ехаў у Ізраіль, пакінуў радзіму.

— Алег, адкуль гэта — “з'ехаў”, “пакінуў”? Я заўсёды адносіўся да еўрапейцаў, якія папросту раз-пораз перабіраюцца з адной часткі свету ў іншую. І ў мяне з'явілася магчымасць паказаць дзецям іншыя краі. У Беларусі ў маім жыцці было шмат добрага, там (у нас? — А.К.) дапамаглі сыну, калі ён сур'ёзна захварэў: больш за два гады мы шукалі лячэнне па ўсім свеце, а знайшлі дома. І толькі за гэта я кожны раз, калі гляджу на сына, дзякую беларускім лекарам. А жывём мы на поўдні, каля мора, у Ашходзе — горадзе з добрай інфраструктурай.

— І чым там цяпер займаешся?

— У першую чаргу мовай: як гаворыцца, хочаш адчуваць сябе паўнаважна — вучы мову той краіны, дзе жывеш. Ізраіль наогул аказвае каласальную дапамогу “новенькім”, і мове навучае бясплатна. Гэта — краіна магчымасцяў: калі ёсць талент і ўменне ў нейкіх сферах, то тут лёгка знайсці тых, каму гэта спатрэбіцца. Адно з маіх уменняў — камп'ютарны дызайн. Ім ужо таксама пачынаю займацца.

— Музыку закінуў?

— Што ты! Я сур'ёзна абнавіў хатнюю студыю, каб можна было рабіць усё — ад запісу вакалу да мастэрынгу. І праца ідзе поўным ходам. Па прапанове расійян рыхтуюцца матэрыялы “Ди-Бронкса & Натали” да перавыдання, для чаго паднятыя зыходнікі дваццацігадовай даўніны. Пішу іншым артыстам, ды і сабе таксама. Але самае галоўнае — разам з Наташай Кудрынай, маёй партнёркай па гурце і блізкай сяброўкай, рыхтуем новы музычны праект. Гэта сур'ёзнае пачынанне, і Наташа нават прылятала да мяне, таму што для старту была неабходная яе непасрэдная прысутнасць.

— Чаму дуэту не ўдалося зачэпіцца ў Расіі, куды ён так моцна рваўся? Альбом з актуальнай на 1990-я гады музыкай у яго меўся — “Зона сусветнай вечарыні”. Пасля перапеўкі “Балалайка” з рэпертуару Алы Пугачовай, кліп на якую закруцілі дашчэнт, дзверы ў постсавецкі шоу-бізнес для праекта расчыніліся шырока.

Дзяніс Шпiтальнікаў і Наталля Кудрына каля Сцяны Плачу.

Цікавае заўжды наперадзе

*Поп-зорка, тэлебос, прадзюсар...
І раптам — новы этап*

— Так, некалькі гадоў мы гастралівалі ад Брэста да Сібіры, жылі ў Маскве, удзельнічалі ў розных праектах, зараблялі і ўкладвалі ў творчасць. Ты назваў першы альбом, але другі — “Зямля Мары” — быў яшчэ больш паспяховым, менавіта ён паўгода ўваходзіў у топ-5 самых прадаваных расійскімі “піратамі” рускамоўных альбомаў. Але адбылася звычайная для шоу-біза гісторыя: асабістыя інтарэсы кожнага незаўважна сталі важнейшымі за агульныя. Я з'ехаў жыць у Піцер, Наташа — спяваць за мяжу. А прадзюсара, які б сказаў: “Сябры, засуньце сваё асабістае куды глыбей”, у нас не было. Але ў выніку мы атрымалі велічэзны жывы досвед.

— Меламанам са стажам памятна канфлікт, калі з “Ди-Бронкса...” сышла першая вакалістка Наталля Арцёмава. Яна па-ранейшаму цябе шарсіць за тое, што ты нейкі час выкарыстоўваў яе галасавую фанэграму, пад якую ў дуэце адкрывала рот іншая дзяўчына?

— Мы з Арцёмавай былі зусім розныя. Хоць бы ў тым, што яна з джаза, з выдатнай профільнай адукацыяй, а я — на 100% чалавек танцавальнай музыкі. У рэшце рэшт, я стаў завадатарам творчага разводу, пры гэтым кожны мог скарыстацца агульнымі напрацоўкамі. Замест гэтага яна абрала варожасць. А я прапанаваў іншай Наташы — Кудрынай, на той момант салістка аркестра пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга, супрацоўніца са мной. За

чатыры дні мы запісалі і зьвялі восем песень, з якімі тут жа і пачалі працаваць. Уласна, з 1996 года Кудрына і з'яўляецца салісткай дуэта.

Але нядаўна здарылася нечаканае. Пры падрыхтоўцы перавыдання па прапанове яго ініцыятараў мы сталі зрэдку мець зносіны з Арцёмавай, абмяркоўваючы некаторыя дэталі праекта. Так што час сапраўды лечыць усё!

— Паспеў ужо зразумець, што за мелодыі папулярныя ў Ізраілі?

— У краіне жывуць выхадцы літаральна з усяго свету, таму і музычная культура прэстэя. У адным канцэрце можа быць усё — ад лацінаамерыканскіх танцаў да модных рытмаў. Ёсць фолк, ёсць гламурныя зоркі сённяшняга дня. Вядома, джэз! Вялікае ўздзеянне амерыканскага шоу-біза, але... на каго ён не аказвае ўплыў?

— На Беларусь. Скажы што-небудзь пра яе сённяшнюю поп-музыку.

— У яе прыйшла новая хваля артыстаў і аўтараў, але пры гэтым яны не адціскаюць “старых”, таму што, уласна, дзельца няма чаго — адсутнічае рынак. Так, запісваюцца песні і альбомы, здымаюцца кліпы, але гэтых песень, альбомаў і кліпаў я не чую і не бачу “ў масах”. Бяда 90% беларускіх артыстаў у тым, што яны ўвогуле не ўкладаюць грошы ў прасоўванне свайго матэрыялу. Запісаў нехта песню, аддаў на радыё, дзе ёсць знаёмыя, і чакае, калі яна сама сябе “раскруціць” і зробіць яго багатым

Мы яе зноў стварылі, сабралі моцную каманду, пачалі рабіць прыкметныя праекты, вярнулі жывы гук у амаль цалкам фанэграмае музычнае тэлебачанне. Годзе ў 2010-м штотыднёвых тэлепраектаў у нас было больш за дзясятка, плюс святочныя шоу, фестывалі і конкурсы.

— Што сёння, па-твойму, адбываецца ў музычным сегменце БТ?

— Суб'ектыўна кажучы, не хапае прафесіяналаў — і ў музыцы, і на тэлебачанні. Паўтаруся, цяпер у Беларусі артыст не жадае (а часта і не можа) укладваць у сябе, плаціць за якасць. І паступова колькасць музычных праектаў зменшылася. Былі вышэй рэйтынгі, якія прыносілі больш рэкламы і грошай — былі сродкі на новыя ідэі. Сёння запусціць у Беларусі хоць бы сярэднебюджэтнае забаўляльнае тэлешоу — задача фактычна непад'ёмная. На тэлебачанні пакуль эканоміюць на ўсім — дэкарацыях, святле, піратэхніцы. А потым глядач думае — чаму ў Расіі, Украіне могуць, а ў нас — “недашоу”? На самай справе і ў нас могуць, але... Хацелася б, каб ствараліся перадумовы для аднаўлення ў Беларусі шоу-бізнесу, часткай якога з'яўляецца і забаўляльнае ТБ.

— Пайшоў ты і з цэнтра “Спамаш”, прапрацаваўшы ў ім

Даведка

Дзяніс ШПІТАЛЬНИКАЎ, 41 год. Народзіўся ў Гомелі. У 1999 годзе скончыў факультэт журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “журналіст тэлебачання і радыё”. Заснавальнік і нязменны ўдзельнік дуэта “Ди-Бронкс & Натали”, аўтар песень, прадзюсар.

і знакамітым. А ўкласціся ў сацсеткі, у спецыяльныя расылкі, не кажучы ўжо пра тое, каб нейкімі “фішкамі” прыцягнуць цікавасць да сябе і новай песні — няма ні ўмення, ні жадання. Ні грошай — бо адкуль жа ім узяцца, калі нічога не рабіць? Вось і хваляць адзін аднаго тыя, чые імёны нічога шырокай публіцы не гавораць. Гэтую “ўнікальнасць”, дарэчы, адзначаюць усе мае замежныя калегі, якія хоць неяк разбіраюцца ў беларускім шоу-бізнесе.

ПРЫХОДЗЯЧЫ — СЫХОДЗЬ

— Ты доўгі час працаваў у Белтэлерадыёкампаніі дырэктарам музычна-забаўляльнага вяшчання. Памятаецца, з тваім удзелам адбывалася музычнае перафарматаванне каналаў.

— Калі ў 2000-х музыка ў маім жыцці “ўстала на паўзу”, у ім з'явілася тэлебачанне. Спачатку я прыйшоў на СТБ — у 2003-м, калі структураванага музычнага вяшчання там не было, толькі асобныя праграмы. Крок за крокам мы і сталі фармаваць усю музычна-забаўляльную частку канала. Пазней гісторыя паўтарылася: дзіўна, але музычная дырэкцыя на БТ да часу яго прыходу была расфармаваная.

гады два. Так моцна яго прыма “дастала”?

— Справа не ў Ланской (Алёна бывае вельмі мілай, бывае звышпратрабавальнай, але гэта ўсё нармальна, яна такая і ў адносінах да сябе), а ў тым, што дырэктар прадзюсарскага цэнтра — гэта не ў крэсле сядзець і планы будаваць, а штотдзённая адміністрацыйная работа. У той час, калі ў маім жыцці з'явіўся “Спамаш”, я зноў стаў шчыльна займацца музыкай. І немагчыма адной паловай мозгу якасна выконваць адміністрацыйныя функцыі, ездзіць з артыстамі па Беларусі, а другой — пісаць песні і аранжыроўкі. Вось і ўся прычына майго растання.

ЛЕХАІМ!

— Як увогуле адчуваеш сябе?

— Ведаеш, столькі ў жыцці падзей — новая краіна, усмеллівыя людзі, знаёмствы, сям'я і бацькі побач, што ўсё толькі стымулюе на творчасць! Жыву са сто працэнтнай упэўненасцю, што нельга прачынацца з думкай “о, яшчэ адна паскудная раница!” Жыццё, бывае, б'е адчуваць. Але адзін пачне скакаць на месцы, галосычы “ой, балюча, за што!”, а другі пойдзе далей. Самае цікавае заўсёды наперадзе, трэба ісці!

КВЕТКІ Ў ВАЛАСАХ

Беларуская каманда сёлета была адной з самых шматлікіх. Студэнты пекінскіх універсітэтаў, сем і супрацоўнікаў амбасад нашай краіны, настаўніца беларускай мовы, журналістка — і гэта яшчэ не поўны спіс удзельнікаў дружнай кампаніі!

Па плане пачатак імпрэзы ў 15.30. Але ўжо гадзін у дванаццаць беларусы збіраліся ў сваёй амбасадзе на генеральную рэпетыцыю.

— Толькі калі ласка, не прышый мне кветкі да галавы. Добра? — жартуе Ганна, чыю прычоску адмысловым чынам упрыгожваюць.

Разам з Уладам яна сёння будзе адкрываць выступ нашай “зборнай” танцамі пад музыку групы “Стары Ольса”. Пара прадставіць глядачам свята “Гуканне вясны”.

— Танец не вельмі складана было ставіць. Мне пашанцавала з партнёрам — ён займаўся раней танцамі і ў яго добрая база. На рэпетыцыі, праўда, бракавала часу: у кожнага праца ці вучоба. Але будзем старацца!

Пакуль Ганне ў касу “ўшываюць” кветкі, астатнія пачынаюць пераапрацаваць. Хлопцы і дзяўчаты не проста будуць дэманстраваць беларускія касцюмы, а выканаюць некалькі паўнаватарскіх нумароў. Кожная пара рыхтавала свой танец самастойна: падбірала музыку і відэафрагменты краінаў Беларусі, якія паралельна пакажуць на велізарным экране.

Сёлета ў амбасадзе з’явілася некалькі новых сцэнічных касцюмаў, перададзеных Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. На фоне традыцыйных вышыванак асабліва ярка вылучаецца строй беларускай шляхты: спадніца з крыналінам і тугі гарсэт з рукавамі-ліхтарыкамі — у дамы, чырвоны жупан і шыкоўная шапка з футравай аблямоўкай — у кавалера.

— І хай толькі мы пасля гэтага не пераможам! — пагражае Дар’я, пакуль яе туга шнуруюць у гарсэт. У Другім Пекінскім інстытуце замежных моў яна выкладае кітайцам беларускую, а ў вольны час задарма вучыць роднай мове беларускіх дзяцей, якія жывуць у Пекіне.

— А Паша ў нас сёння за фларыста. Вось якія выдатныя вянкі сплёў! — хваліць яна таварыша.

— Гэта ўжо чацвёрты. Ён не вельмі ў мяне выйшаў. А вось першы наогул класны! Нават ганаруся ім, — смяецца Паша.

Павел — студэнт навукова-тэхналагічнага ўніверсітэта Пекіна. Ён у Кітаі ўжо другі год. Прафесія тэхнічная, але часам “душа паграбуе творчасці”. Паша тут працуе за траіх: танцуе, музыку для выступленняў падбірае і паспявае весяліць народ жартамі.

Некалькі рэпетыцыяў у касцюмах — і каманда гатовая да выхаду. Беларусы ўсаджаваюцца ў мікрааўтобус і едуць на “Шаўковы рынак”. Зусім не на шопінг!

З КАСОЙ У РУЦЭ

Калі кампанія “выгружаецца”, даехаўшы да месца прызначэння, мінакі-кітайцы тут жа дастаюць тэлефоны і пачынаюць здымаць. Відовішча і сапраўды вартае ўвагі: з машы-

26 лістапада ў Пекіне прайшоў штогадовы конкурс нацыянальных касцюмаў. Яго яшчэ называюць дыпламатычным, паколькі адным з арганізатараў з’яўляецца часопіс The Diplomat Magazine, а сярод журы — супрацоўнікі амбасад і кітайскія ўраднікі. Гэтым разам месцам правядзення спаборніцтва стаў так званы “Шаўковы рынак” — велізарны і зусім не танны гандлёвы цэнтр, куды звычайна прывозяць турыстаў на шопінг. Аднак у пазамінулую нядзелю пляцоўка стала месцам яднання розных культур, сабраўшы ўдзельнікаў з 17-ці краін.

Сёлета на конкурсе ў Пекіне беларусы занялі другое месца. Першае ў каманды Перу, трэцяе — Расіі.

Вышыванка ў цэнтры Пекіна

Ганна і Улад адкрывалі выступ нашай “зборнай”.

ны спачатку дастаюць Дашу ў крыналіне — адной ёй дакладна не справіцца. Затым павольна з’яўляецца Андрэй... з касой у руцэ. Але пра касу крыху пазней.

У грымёрных “Шаўковага рынку” беларуская каманда змешваецца з удзельнікамі з Пакістана, Інданезіі і Манголіі. Некалькі супольных фота на памяць — і пара ідзе рыхтавацца за кулісы, бо беларусы выступаюць другімі. Апошнія хвіліны перадыходам на сцэну самыя хвалюючыя і доўгія. Нават дарослыя нервуюцца, што ўжо казаць пра дзяцей. Наймаладзейшай удзельніцы беларускай каманды Ніне — усяго 2 гады. Сёння яна выступае разам з мамай, таму больш-менш спакойная. Але Ніне неўзабаве надакучыла чакаць за кулісамі, і яна імкнецца на сцэну.

Пакуль удзельнікі хвалююцца і чакаюць свайго часу, у зале ўжо ўсё падрыхтавана да пачатку. Члены журы занялі свае месцы: спра-

ва — супрацоўнікі амбасад розных краін, сярод іх і прадстаўнік беларускай — старэйшы дарадца Дзяніс Здраў, злева — службоўцы з Кітая. Выступіць перад публікай запрашаюць амбасадара Рэспублікі Беларусь Кірыла Рудага. У сваёй прамове ён адзначыў адметную ролю народнай дыпламатыі ў развіцці культурных кантактаў паміж моладдзю розных краін.

Адкрывае конкурс нацыянальных касцюмаў каманда Саудаўскай Аравіі. Арабскую краіну, як ні дзіўна, прадстаўляюць тры маленькія чароўныя... дзяўчынькі-кітайкі. Пад запальную ўсходнюю музыку яны выканалі зусім не дзіцячы танец жывата.

Другімі выступаюць беларусы. Пайшоў зваротны адлік — і на сцэну ў танцы ўварвалася першая пара з “Гуканнем вясны”. Зала пачала апладзіраваць у такт музыцы. Уся ўвага сканцэнтраваная на выступоўцах.

Потым на сцэну выйшла цэлая беларуская “сям’я”: мама

Вера з пяццю дзецьмі. Верных дзяцей тут двое — Міця і маленькая Ніна. Астатнія былі “пазычаны” ў калег мужа — супрацоўнікаў беларускай амбасады, якія цяпер актыўна падтрымліваюць “сваіх” з залы.

Мабыць, самым яркім нумарам беларускай каманды стала “Купалле” ў выкананні студэнтаў Сашы і Жэні. Сучасную частку танца прыдумляла Саша, якая займаецца стрыт-дансам, а вось за фальклорны складнік адказваў Жэня. У фінале ён злёту сеў на поўны шпагат і паднёс Сашы кветку, якая дзівам не выскачыла з-за яго вуха падчас заліхвацкага танца.

Потым пад “Касіў Ясь канюшыну” на сцэне з’явіліся новыя персанажы: уласна, “Ясь”, з той самай размаляванай пад колер металу кардоннай касой, і дзве жніі, што прэтэндавалі на яго ўвагу. Але Ясю яўна было не да іх — ён пайшоў “абкошваць” глянцавы подыум. Не адставалі і

здаваліся! Я стаю і думаю, калі ж песня пачнецца! — дзеліцца ўражаннямі Даша.

— А я расчараваная, бо заблыталася ў фінале. Разумею, што гэтага ніхто не заўважыў. Але ўсе ж... — жаліцца Саша.

— Гэта было заўважна па маім твары, — смяецца яе партнёр па танцы.

— Вой, усё! Класна ж выступілі! Задавальненне атрымалі, і гэта самае галоўнае, — разурльвае сітуацыю Паша.

Неўзабаве беларусы ў сваіх народных касцюмах адправіліся ў залу глядзець нумары канкурэнтаў. Тады яны яшчэ не ведалі, што праз некалькі гадзін выйдучы на сцэну зноў.

Самы моцны супернік — каманда Расіі. Яе прадстаўляе дзіцячы калектыў “Бярозка”, які ўжо тры гады існуе пры расійскім Культурным цэнтры. З дзецьмі рэпетыруюць некалькі разоў на тыдзень, а танцы ім ставіць прафесійны харэограф.

— Вядома, мы спадзяёмся на перамогу, тым больш у нас у гэтым і досвед ёсць. Летась мы занялі першае месца, — кажа Ганна, чыя дачка другі год танцуе ў ансамблі і сёння зноў выходзіць на сцэну.

Потым яшчэ некалькі яркіх нумароў: касцюмы дэманстравалі каманды Шры-Ланкі, Непала, Венесуэлы і В’етнама.

І вось — час падвядзення вынікаў. Для атрымання прыза за трэцяе месца на сцэну запрашаюць прадстаўнікоў Расіі. А вось другое месца займае... беларуская каманда! Яна атрымлівае дыплом і імправізаваны кубак — шклянную руку з паднятым угару вялікім пальцам. Нашы заўзятары яшчэ доўга скандзіруюць “Бе-ла-русь”.

Першае месца заняла каманда з Перу. З іх традыцыямі правядзення вулічных карнавалаў насамрэч складана супернічаць.

Найцяжэй у гэты дзень было журы. Абіраць даводзілася паміж яркімі карнавальнымі касцюмамі і стрыманымі традыцыйнымі строямі. Таму ацэньвалі хутчэй не маляўнічасць адзення, а арыгінальнасць яго падачы.

— Арганізатарамі не былі акрэслены крытэрыі ацэнкі. І ў выніку, каманды, якія засяродзіліся на паказе касцюма, яўна прайгралі. А тыя, што здолелі выявіць дух сваіх строяў і прадставіць іх належным чынам — сталі пераможцамі, — дзеліцца ўражаннямі член журы Дзяніс Здраў. — Былі краіны, якія проста прадэманстравалі свае касцюмы. Але гэта ж не модны паказ! Галоўнае, што ў нас атрымалася перадаць дух краіны: і беларускія танцы, і песні, і традыцыі. І ўсё гэта выглядала вельмі гарманічна.

Ужо позна вечерам удзельнікі беларускай каманды выправіліся назад у амбасаду, каб змяніць нацыянальныя касцюмы на свае, штодзённыя. Па дарозе яны пачалі прыдумляць назву свайму калектыву і абмяркоўваць ідэі новых нумароў. Бо наступны конкурс — усяго праз год!

Марына КОПЫСАВА
Пекін

Дзякуем амбасадзе Рэспублікі Беларусь і асабіста другому сакратару Вераніцы Цімкінай за дапамогу ў падрыхтоўцы матэрыялу.

ПЕРАДАЦЬ ДУХ КРАІНЫ

Хваляванне не сыходзіла нават пасля выступу.

— Паўзы паміж песнямі, якіх нам бракавала на рэпетыцыях, падчас выступу такімі доўгімі

Нядаўні юбілей Кастрычніцкай рэвалюцыі стаў нагодай для шматлікіх мерапрыемстваў і публікацый у СМІ. У гэтыя ж дні па ініцыятыве выкладчыкаў кафедры культуралогіі БДУ быў праведзены круглы стол, пра які ў прэсе практычна не згадвалася, хаця ён прысвечаны падзеі, непасрэдна з той рэвалюцыяй звязанай. Гаворка пра так званыя “філасофскія” параходы, на якіх у 1922 годзе за мяжу былі выпраўлены многія сотні дзеячаў культуры. Па сведчанні Льва Троцкага, іх “расстраляць не было падставы, а выносіць было немагчыма”. Сярод пасажыраў апынуліся і нашы землякі, у тым ліку філосаф і культуралаг Мікалай Лоскі і трое яго сыноў — Уладзімір, Барыс і Андрэй.

З даўняга шляхецкага роду

Значна пазней, ужо будучы вядомым культуралагам і гісторыкам мастацтва, Барыс Мікалаевіч ва ўступе да кнігі “Успамінаў” свайго бацькі прызнаваўся чытачам: “Не ведаю, пад якой назвай належыць шукаць (у Савецкай Энцыклапедыі і іншых даступных грамадзяніну Францыі крыніцах. — Аўт.) Краслаўку”. І гэта зразумела, бо да таго часу яна ўжо даўно стала латвійскай Краславай. Не згадвалася ў энцыклапедыях і пра Дзвінскі павет, у якім знакамiты філосаф нарадзіўся і правёў дзяцінства. У паслярэвалюцыйныя гады былі павятовы горад Віцебскай губерні Дзвінск стаў Даўгаўпілсам.

Сёння Краслава — гэта маленькі памежны гарадок, адкуль да беларускай Друі рукой падаць. Але паколькі пераправа праз Заходнюю Дзвіну цяпер адсутнічае, каб патрапіць туды зацікаўленаму даследчыку з нашай краіны, давядзецца зрабіць ладнае кола.

У сувязі са 150-гадовым юбілеем паўстання 1863 — 1864 гадоў і пакутніцкай смерцю, прынятай ад паўстанцаў Іванам Лоскім (дзед філосафа і прадзед культуралага і мастацтвазнаўцы), аўтары артыкула наведалі гарады Краслава і Дагду, а таксама многія іншыя памятна для дынастыі Лоскіх мясціны. Прыемна было пераканацца, што народная сцэжка не зарастае ў Гістарычны і мастацкі музей у Краславе, дзе прадстаўлены матэрыялы пра жыццё і творчасць філосафа, а таксама ў храмы, якія разам з сям’ёй наведваў юны Мікалай.

Шляхецкі род Лоскіх здавён вядомы на Віцебшчыне. Бацькі нашага славутага земляка Ануфрыі Іванавіч (1825 — 1881) і Адэлаіда Антонаўна (1838 — 1925) Лоскія многія гады лічыліся палякамі. Аднак, як сведчаць гісторыкі царквы, дзед будучага філосафа Іван (яго імя па бацьку, на жаль, нам невядома) да скасавання Уніі ў 1839 годзе быў грэка-каталіцкім святаром. Напэўна, гэтая акалічнасць ужо сама па сабе сведчыць аб яго беларускіх каранях і пэўных светапоглядных перакананнях.

Бацька філосафа Ануфрыі Іванавіч шмат гадоў працаваў ляснічым у Віцебскай губерні, прышчапляючы сынам любоў да беларускай прыроды. У Краслаўцы і суседніх мястэчках Усвяты, Восунь, а таксама Дагда, куды яго неўзабаве перавялі па службе, царквы і касцёлы былі “поўныя народу” — галоўным чынам сялян з суседніх беларускіх вёсак. Што ж тычыцца палякаў і латышоў, то, як падкрэсліваў у сваіх успамінах Мікалай Лоскі, яны ў гэтых месцах “сустрэкаліся ў невялікай колькасці”. Нашы нядаўнія гутаркі з жыхарамі Краславы і яго ваколіцаў сведчаць, што за мінулае стагоддзе нацыянальны склад гэтай памежнай тэрыторыі істотна не змяніўся.

чоў кнігі старэйшага сына філосафа — Уладзіміра, выддзеныя не так даўно па блаславенні Ганаровага Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта. Нягледзячы на даволі вялікія наклады — агулам 10 тысяч (!) асобнікаў, яны ўжо неўзабаве сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. Іх сёння не знойдзеш не толькі ў кнігарнях, але і нават у шэрагу найбуйнейшых бібліятэк Беларусі.

ча, многія з якіх сталі вядомымі асобамі.

Прыкладам, старэйшы з іх, Мікалай Уладзіміравіч Лоскі, які нарадзіўся ў 1929 і, на жаль, пайшоў з жыцця ў кастрычніку 2017-га, быў святаром, багасловам і філосафам. Цягам многіх гадоў прадстаўляў Рускую Праваслаўную Царкву ў Сусветным савеце царкваў і экуменістычным руху. Малодшыя ўнукі — Марыя Андрэеўна і Аляк-

Прыехаўшы ў незалежную Беларусь, Барыс Мікалаевіч не хаваў радасці з нагоды адраджэння культурных традыцый народаў у постсавецкіх краінах. Прыкладна такія ж думкі выказваў і яго пляменнік — святар і філосаф Мікалай Уладзіміравіч, які шматкроць наведваў Мінск па запрашэнні Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта.

Амаль адначасова з Лоскім, у Заходнюю Еўропу з’ехаў і яшчэ адзін ураджэнец Віцебшчыны — Марк Шагал. Мала хто ведае, але адным з першых у новых жыццёвых варунках яго падтрымаў менавіта Мікалай Ануфрыевіч. Знаходзячыся далёка ад сваёй радзімы, філосаф бачыў у карцінах земляка-мастака “часцінку дарагога, прамінулага свету”. У адносінах да Віцебска, дзе філосаф некалі вучыўся ў гімназіі, як і да іншых месцаў, звязаных з успамінамі дзяцінства і юнацтва, ён заўсёды захоўваў далікатныя пачуцці.

Мікалай Лоскі неаднаразова падкрэсліваў, што “нацыянальная культура набывае вядомасць ва ўсім свеце толькі тады, калі каштоўнасці, развітыя ў ёй, становяцца здабыткам чалавецтва”. Гэтую заканамернасць сёння асабліва наглядна дэманструе фестываль “Славянскі базар...”, які праходзіць у Віцебску, ды і многія іншыя культурныя падзеі сучаснай Беларусі.

У сувязі з бліжэйшымі памятнымі датамі — 150-годдзем з дня нараджэння і 55-годдзем з часу смерці Мікалая Лоскага (снежань і студзень 2020 года адпаведна) уяўляецца асабліва важным новае працягванне яго работ, у першую чаргу мемуараў філосафа, і асабліва раздзелаў, якія тычацца гісторыі Віцебска-Полацкай зямлі. На наш погляд, неабходна выдаць на гістарычнай радзіме роду і працы іншых прадстаўнікоў гэтай дынастыі, у тым ліку Барыса Мікалаевіча і Андрэя Мікалаевіча Лоскіх.

Сёння як ніколі можа быць карысным разуменне свету як цэласнай сістэмы, як “арганічнага цэлага”, у якім, паводле Мікалая Лоскага, існуе “ўсепранікальная і ўсеахопная” сетка размаітых адносін. Не менш важныя і заветы філосафа аб барацьбе з тэрарызмам, які становіцца небяспечнай пагрозай і ўсё больш актуальнай праблемай для шэрагу краін Еўропы.

Працэсы сацыякультурнай камунікацыі навукоўцаў-гуманітарыяў розных краін, якія так настойліва развівалі філосафы і культуралагі Лоскія, становяцца ўсё больш істотнымі для захавання міру на планеце, устойлівага развіцця еўрапейскіх краін і ўсёй вялізнай прасторы ад Лісабона да Уладзівастока, ад Рыгі і Таліна да Пекіна і Хашыміна. Спадзяюся, што вырашэнню гэтых задач будзе садзейнічаць і Першы беларускі філосафскі кангрэс, а таксама навуковая канферэнцыя і круглы стол, прысвечаныя 95-годдзю “філасофскіх” параходаў, якія адбыліся ў НАН Беларусі і Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

Рыгор ЛЯНЬКЕВІЧ, дацэнт кафедры культуралогіі БДУ Вольга СТАШКЕВІЧ, навуковы супрацоўнік Інстытута філосафіі НАН Беларусі

Сям’я філосафа ў пару ліхалецця

Сям’я Лоскіх (злева направа): Людміла Уладзіміраўна, Барыс Мікалаевіч, Стаюніна Марыя Мікалаеўна, Уладзімір Мікалаевіч, сам Мікалай Лоскі, яго малодшы сын Андрэй.

Ануфрыі Іванавіч Лоскі пахаваны ў Краславе — усяго толькі ў некалькіх кіламетрах ад сучаснай беларуска-латвійскай мяжы. Можна з вялікай пэўнасцю выказаць здагадку, што ў гэтым гарадку знайшлі спачын і многія іншыя продкі філосафа ды блізкія яго сям’і людзі.

У чаканні выдаўца

Міфічныя польскія карані Мікалая Лоскага, а таксама яго палітычная пазыцыя ў дачыненні да бальшавікоў, якая і прывяла ў 1922 годзе да высылкі за мяжу, сталі прычынай таго, што доўгія дзесяцігоддзі працы філосафа (а іх бібліяграфія прадстаўлена амаль 300 назвамі!) былі амаль недаступныя айчынным даследчыкам. Між тым, яны выддзеныя не толькі на рускай, але і на нямецкай, англійскай, французскай, сербскай, чэшскай і славацкай мовах. Верагодна, за апошнія дзесяцігоддзі гэты спіс папоўніўся, бо цікавасць да ідэй гэтага еўрапейскага філосафа сталі праяўляць і ў Азіі — Кітаі, Іране, Казахстане... На шчасце, мы можам пахваліцца і выданнем твораў Лоскага на яго гістарычнай радзіме: у 2014 годзе з’явілася кніга “Умовы абсалютнага дабра. Асновы этыкі” ў перакладзе на беларускую.

Яшчэ адным пераканаўчым і вельмі яркім сведчаннем цікавасці нашчадкаў да творчасці прадстаўнікоў роду Лоскіх стаў той поспех, які спазналі сярод чыта-

А ў фондах Віцебскага абласнога краязнаўчага музея засталіся гранкі з аўтарскімі пазнакамі кнігі Барыса Лоскага “Наша сям’я ў пару ліхалецця 1914 — 1922 гадоў”, прысвечаная тым эпохальным і драматычным падзеям у жыцці народаў Еўропы, сведкам якіх стаў будучы даследчык і яго сям’я. У тым ліку, там і распавядаецца

сей Андрэевіч — пражываюць у ЗША. А большасць нашчадкаў філосафа жывуць у Парыжы. У іх ліку — і дачка Барыса Мікалаевіча Марыя, якая цягам доўгага часу працавала галоўным захавальнікам славянскай літаратуры ў Нацыянальнай бібліятэцы Францыі.

Можна з упэўненасцю сцвярджаць, што Барыс Мікалаевіч, які

Працы Мікалая Лоскага выддзеныя не толькі на рускай, але і на нямецкай, англійскай, французскай, сербскай, чэшскай і славацкай мовах. Верагодна, за апошнія дзесяцігоддзі гэты спіс папоўніўся, бо цікавасць да ідэй гэтага еўрапейскага філосафа сталі праяўляць і ў Азіі — Кітаі, Іране, Казахстане...

пра плаванне на “філасофскім параходзе”. На жаль, гэтая ўнікальная па сваім змесце манаграфія пакуль усё яшчэ чакае свайго выдаўца.

ЧАСЦІНКА ПРАМІНУЛАГА СВЕТУ

У канцы мінулага стагоддзя Барыс Лоскі (1905 — 2001), наведваў Беларусь і, у прыватнасці, Віцебск і яго ваколіцы. Апрача згаданай кнігі мемуараў, ён таксама падарыў музею і ўнікальныя дакументы пра сям’ю Лоскіх, з якіх вынікае, што ў краінах Еўропы і ЗША цяпер жывуць больш як 30 унукаў і праўнукаў Мікалая Ануфрыеві-

дасягнуў да таго часу вельмі паважнага веку, здзейсніў далёкую паездку з Парыжа ў Віцебск не толькі для таго, каб падарыць абласному краязнаўчаму музею кнігу сваіх мемуараў. Болей за ўсё яму карцела пабываць на радзіме знакамітага бацькі — праз многія дзесяцігоддзі вымушанай эміграцыі.

Раней гісторык архітэктуры і мастацтва, дырэктар найбуйнейшых нацыянальных музеяў Францыі ўжо не раз наведваў СССР, але тады гэта былі, у асноўным, галоўныя культурныя цэнтры — Масква і Ленінград. Многія дзесяцігоддзі ён не меў магчымасці пабываць ні ў Беларусі, ні ў Латвіі — на магіле свайго дзядулі.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ «Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.»; «Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.»; «Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.»; «Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.»; «Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.»; «Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.».

Выставы:

■ Выстава «Ленін'17» — да 12 снежня.
■ Выстава «Скарбы Старажытнага Егіпта» — да 10 снежня.
■ Выстава твораў жывапісу Міхася Рагалевіча (1932 — 2010) «Песня жыцця» — да 17 снежня.
■ Выстава «Мастацтва намадаў Вялікага стэпу» (у рамках праекта «Шэсце Залатога чалавека па музеях свету») — да 28 снежня.
■ Выстава «Сімфонія жыцця» (да 70-годдзя жывапісца і графіка Мікалая Таранды) — да 7 студзеня 2018-га.
■ «Зімовая рапсодыя» ад музычнага праекта Von Voyage — 10 снежня. Пачатак а 19-й.

Філіялы музея

МУЗЕЙ «ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст.»

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальна-я, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянная экспазіцыі:

■ «Інтэр'еры шляхецкай сядзібы».
■ «Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча».
■ «Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.».
■ Выстава фотаздымкаў Паўла Вальнцэвіча «Жыццё ў кадры» — да 15 снежня.
■ Выстава моды і аксесуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага «І паланэз пачаць пара» — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс «Раўбічы», Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава «Жаночы сусвет» — да 11 сакавіка 2018-га.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя «Старажытная Беларусь».
■ «Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы».
■ Бестэрміновая акцыя «Адзіны білет», якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
■ Акцыя «Вольнае піяніна» — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава «Беларусь»:

адраджэнне духоўнасці».

■ Выстава «Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля».
■ Выстава «Кракаўскія калядныя батлейкі» (падрахтавана Гістарычным музеем Кракава і Польскім Інстытутам у Мінску) — з 12 снежня да 14 студзеня 2018-га.
■ Выстава «Моднае стагоддзе» (гістарычныя касцюмы з прыватнай калекцыі Аляксандра Васільева) — да 10 студзеня 2018-га.
■ Фотавыстава «Храмы Віцебшчыны» (у рамках экспазіцыі «Беларусь: адраджэнне духоўнасці») — да 10 снежня у музейнай прасторы «Галерэя».

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
■ Экспазіцыіны праект «Міск 1917», прысвечаны гісторыі горада ў рэвалюцыйны 1917 год — да 14 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 11.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 327 06 33.

Экспазіцыі:

■ «Геалогія і палеанталогія».
■ «Сезонныя змены».
■ «Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін».
■ «Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу».
■ «Насельнікі ліставога і змяшанага лесу».
■ «Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл».
■ Выстава «Жывыя цмокі» — да 25 лютага 2018-га. г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра «Электрон»). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава «Сафары парк».
■ Атракцыён «Стужачны лабірынт».
■ Атракцыён «Лазерны квэст».

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянная экспазіцыі:

■ Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях;
■ «Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.»; «Беларуская музычная культура XX ст.»; «Тэатральная культура Беларусі XX ст.».
■ Выстава «Валянцін Елізар'еў. Балет — мастацтва душы» — да 28 снежня.
■ Выстава «Тэатр і час» (да 85-годдзя НАДТ імя М.Горкага) — да 17 снежня.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ «КУЛЬТУРА» МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

МАГАЗІНЫ «БЕЛСАЮЗДРУК»	КІЁСКИ «БЕЛСАЮЗДРУК»
● Падземны пераход ст.м. «Пятроўшчына».	● ст.м. «Няміга», вул. М. Багдановіча.
● Падземны пераход ст.м. «Плошча Перамогі».	● Праспект Пераможаў, 5.
● Праспект Незалежнасці, 44.	● Вуліца Рабкораўская, 17.
● Вуліца Валадарскага, 16.	● Праспект Незалежнасці, 168, В.
	● Вуліца Лабанка, 2.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава «Старая, старая кухня» — да 7 студзеня 2018-га. Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі «Тэатральная лялька» для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі «Асновы акцёрскага майстэрства» для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

■ Пастаянная экспазіцыя.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.

Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя «У нябёсах мы лёталі адных...» (да 75-годдзя 1-га асобнага знішчальнага авіяпалка «Нармандыя-Нёман» — да 24 снежня.
■ Часовая экспазіцыя «У бах за Айчыну. Дзейнасць спецгруп НКУС-НКДБ СССР-БССР на акупаванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 1941 — 1944 гг.» — да 31 студзеня 2018-га.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК «НЯСВІЖ»

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

■ Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава абрэзкавай мазаікі Маргарыты Котавай «Нясвіж. Бег стагоддзяў» — да 14 студзеня 2018-га.
■ Выстава «Гарнітурная лялька і кабінетная бронзавая скульптура» з калекцыі Мікалая і Алены Байрачных — да 4 лютага 2018-га.
■ Гістарычны квэст «Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў». Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава твораў Дар'і Сумаравай-Копач «Колеры натхнення» — да 20 снежня.
■ Ратуша Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст «Выходкі старога захавальніка».

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС «МІР»

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава «Сімвал незалежнай Беларусі: адраджэнне Мірскага замка».
■ Квэст «Вайна і Мір, альбо Таямніца дзвюх скрынь» — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ «Якуб Колас. Жыццё і творчасць».
■ Экспазіцыя «Склеп» на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава графікі Настассі Вальс «Мір жанчыны ў літаратуры: ад Ліліт да Лаліты».
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультымедычны комплекс «Чалавек. Асоба. Час».
■ Пешая экскурсія «Мясцінамі Коласа ў Мінску».
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульня «Таямніцы дома Песняра».
■ Акцыі:
■ «Самы лепшы дзень» (дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія «У дзень вяселля — у музей!».

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя «Шляхі» з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей «Хлопчык і лётчык», галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы «У пошуках папараць-кветкі», «Вячоркі».

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ «Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва».
■ Выстава жывапісу, графікі і скульптуры «Вецер Кастрычніка» — да 10 снежня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ «Мастак. Грамадзянін. Герой». Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхайлу Савіцкаму.
■ «Мінск губернскі. Шляхецкі побыт».
■ Выставачна-інтэрактыўны праект «Сустрэча з майстрам» — да 31 снежня.
■ Выстава жывапісу Сілвы Лінартэ (Латвія) «Адлюстраванне» — да 4 лютага 2018-га.
■ Выстава твораў маладых беларускіх мастакоў «Аголеная натура» — да 7 студзеня 2018-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ «Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет».
■ Музей «Лошыцкая сядзіба» г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

■ «Кола часу» — прадметы гарадскай і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ «КАРЭТНАЯ»

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.

Тэл.: 321 24 30.

■ «Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж» (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульня «Карэтны майстар».

ЭКСПАЗІЦЫЯ «МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА»

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ «ВЫСОКАЕ МЪСТА»

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава «Гарадскія патэрны» — да 10 снежня.

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.

Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ «Музей крыміналістыкі».
■ Выстава «Гомель і гамельчане напярэдадні і ў гады Першай сусветнай вайны» (выставачная зала).
■ Выстава «Бітва матораў» (хол музея).

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.

Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянная экспазіцыі:

■ «Прырода Лідчыны».
■ «Сучаснае мастацтва краю» (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава «Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера».
■ «Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...».
■ Мемарыяльны пакой Валяняціна Таўлая.
■ Выстава са збору А.Фішбайна «Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.».
■ Музейна-вобразная зала «Хрушчоўка 60-х».
■ Выстава «Вайны свяшчэнныя старонкі».
■ Выстава «Надзейны шчыт краіны».
■ Выстава «Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт».
■ Выстава «Жыве мая ліра нанова!»

ІЎЕЎСКИ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9.

Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

■ Экспазіцыя «Пад адзіным небам праз стагоддзі» («Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны», «Беларускія татары»)
■ Выставы «Беларускія яўрэі», «Другая сусветная вайна».
■ Выстава «Гэты дзівосны школьны свет» (з уласнай калекцыі Івана Буйко).
■ Прадстаўленні ляльчага тэатра «Батлейка».

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2.

тэл.: (8-01597) 2 14 70.

■ Пастаянная экспазіцыя: «Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны». г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: «Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне».

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.

Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

■ Пастаянная экспазіцыя: «Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча».
■ Пастаянныя выставы: «Святло кухні Міцкевічаў», «Малюнк сельскага жыцця», «Пан Тадэвуш» праз час і народы».

ГАЛЕРЭІ

«УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ»

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.

Тэл.: 327 26 12.

■ Выстава «Рускія стараверы Эстоніі» — да 21 снежня.
■ Выстава маляваных дываноў «На шчасце, на долю» з фондаў Гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Заслаўе».

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.

Тэл./факс: 290 60 10.

■ Выстава твораў Канстанціна Андруковіча «Цывілізацыя» — да 15 снежня.
■ Выстава-конкурс «Графіка года» — да 15 снежня.
■ Мастацкая выстава секцыі «Верасень» БСМ — да 15 снежня.
■ Выстава твораў Алеся Мары (Аляксея Марачкіна) «Збор-1» — да 15 снежня.

УВАГА! ТУТ МАГЛА БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся:
+375 17 286 07 97,
+375 17 334 57 41
(факс)
kultura@tut.by

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.

Тэл./факс: 334 11 56.

■ 9 — «Жар-птушка» (балет у адной дзеі) І.Стравінскага. Пачатак а 12-й.
■ 9 — «Баль-маскарад» (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Рычарда — Міхайл Малафій (Украіна).
■ 10 — «Ор і Ора» (балет у 2-х дзеях)